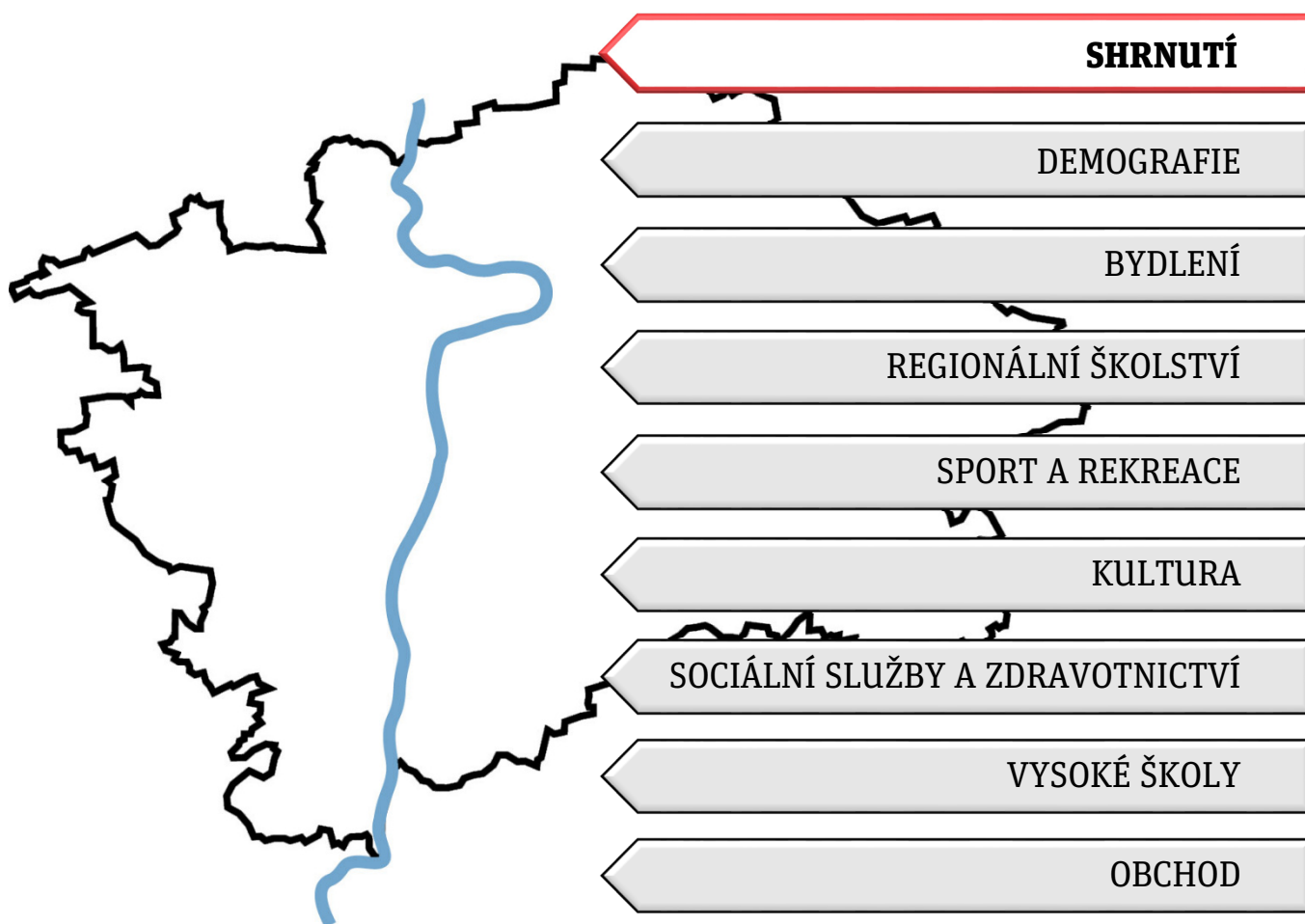

IPR
PRAHA

SEKCE STRATEGIÍ A POLITIK

Demografie, bydlení a veřejná vybavenost v Praze

červen 2015

IPR
PRAHA

HLAVNÍ ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ

OBSAH

1. Demografie	5
2. Bydlení	9
3. Regionální školství	13
4. Sport a rekreace	17
5. Kultura	21
6. Sociální služby a zdravotnictví	25
7. Vysoké školy	29
8. Obchod	33
Seznam grafických příloh	37

**PhDr. Miroslava Bajzíkova, RNDr. Tomáš Brabec, Ph.D., Mgr. Šárka Havlíčková,
Ing. Jiří Jaroš, Ing. arch. Vlasta Klokočková, Ing. arch. Ivana Kubáková,
Mgr. Michal Němec, Ing. Jakub Pechlát, Ing. arch. Hana Peckelová,
Renata Procházková, RNDr. Vladimír Vojtěch**

IPR Praha, Sekce strategií a politik

Demografie, bydlení a veřejná vybavenost: Shrnutí
Hlavní závěry a doporučení

© Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy, 2015

Všechna práva vyhrazena

Elektronická verze dokumentu je dostupná na www.iprpraha.cz

ISBN 978-80-87931-37-0

ISBN 978-80-87931-38-7 (pdf)

Veřejná vybavenost zcela zákonitě významně ovlivňuje kvalitu života a tím i spokojenost obyvatel se službami města. Město skutečně může úroveň veřejné vybavenosti buď přímo řešit, nebo alespoň nepřímo ovlivňovat.

Z druhé strany demografický vývoj obyvatelstva významně ovlivňuje budoucí nároky na veřejnou vybavenost. Zároveň má zásadní vliv i na velmi blízkou problematiku bydlení.

Dokument „Demografie, bydlení a veřejná vybavenost v Praze“ se skládá z 9 sešitů. Tento první sešit „Shrnutí“ obsahuje hlavní závěry a doporučení týkající se uvedené problematiky.

Dalších 8 sešitů za jednotlivé tematické oblasti obsahuje analýzy, na základě kterých byly závěry a doporučení formulovány.

Za zpracovatelský tým

Sekce strategií a politik IPR Praha

Ing. Jiří Jaroš

Demografie

Z analýzy a prognózy populačního vývoje hl. m. Prahy vyplývají 4 hlavní tendence, na které město musí reagovat a být připraveno:¹

Růst počtu cizinců

V první řadě je patrné, že v posledních letech docházelo k růstu počtu obyvatel Prahy, který byl způsoben primárně stěhováním cizinců do hlavního města. Počet cizinců se v Praze mezi roky 2000–2013 zvýšil o 103 tis. a jejich podíl v populaci se zdvojnásobil až na necelých 13 %. K růstu podílu cizinců na celkovém obyvatelstvu přispívá také proces suburbanizace, při kterém se (především občané České republiky) stěhují za administrativní hranice města typicky do rodinných domů. Mezi lety 2001–2011 se z Prahy do Středočeského kraje přistěhovalo necelých 150 tisíc lidí, přičemž migrační saldo Čechů bylo celou dobu záporné (Graf 1). Praha je mimořádně imigračně atraktivní, díky imigraci rostla v minulosti a je proto vysoce pravděpodobné, že přírůstek cizinců bude dále pokračovat. Především díky imigraci, ale i kladnému přirozenému přírůstku, by se počet obyvatel Prahy mohl do roku 2050 zvýšit přibližně o 20 % na 1,49 milionu. Je vysoce pravděpodobné, že cizinců bude v Praze přibývat i v mladších věkových kategoriích (tedy žáků a studentů).

Doporučení: Praha se proto musí připravit na přírůstek cizinců. Na ten by se mělo pohlížet nikoliv jako na hrozbu, ale jako na příležitost. Zahraniční migrace má z dlouhodobého hlediska pozitivní vliv na celkovou demografickou, sociální a ekonomickou strukturu města. Bez přírůstku cizinců by v posledních letech populace Prahy klesala. Zahraniční imigrace přispívá ke zpomalování demografického stárnutí a zvyšování kulturní rozmanitosti. Není pravda, že příchod imigrantů vede ke zvyšování nezaměstnanosti, příliv cizinců naopak přispívá k ekonomické výkonnosti města. Pozitivní dopady imigrace jsou ovšem podmíněné úspěšnou integrací cizinců do sociálního, občanského a daňového systému. Přes vzrůstající počet cizinců v Praze zatím nedochází ke vzniku sociálně a kulturně segregovaných lokalit s nepřátelským postojem k české společnosti, kultuře a institucím. Je nutné zachovat otevřenost města a posílit integrační programy, aby ke vzniku takových lokalit nedocházelo ani v budoucnosti. Jelikož počet cizinců bude v Praze přibývat, je žádoucí více posílit služby zacílené na integraci. Jde jednak o vytvoření vhodných podmínek ve školních a předškolních zařízeních (včetně nutnosti speciálních školních asistentů), dále o zajištění srozumitelnosti a orientace ve fungování města umožňující porozumění života ve městě a přístup ke vzdělávacím, zdravotním, sociálním a dalším službám. Součástí strategie integrace cizinců však musí být i posilování institucionální a společenské otevřenosti vůči imigrantům, kteří se snaží být přínosem pro českou společnost.

Stárnutí obyvatel

Dále je patrné, že v Praze dochází ke stárnutí obyvatel, které se projevuje nárůstem počtu a podílu seniorů. Rostoucí počet seniorů je způsoben zlepšováním úmrtnostních poměrů, jejichž důsledkem je zvyšování naděje dožití – střední délka života se v Praze do roku 2050 podle odhadů zvýší u mužů na 84,4 let (ze současných 77,5 let) a u žen na 87,8 let (z 82,2 let). Celkový počet seniorů ve věku 65 a více let by v roce 2050 měl být vyšší o necelých 100 tis. osob než je nyní, ještě vyšší přírůstek bude patrný u vyšších věkových kategorií – počet osob starších 75 let se do roku 2050 zvýší o 89 % a starších 85 let dokonce o 157 % (Graf 2). Stárnutí populace bude zvyšovat nároky na užívání, prostupnost a bezbariérovost města a na sociální kohezi zejména na lokální a komunitní úrovni. Bude se také zvyšovat počet osob se sníženou soběstačností a pohyblivostí. Současně se budou zvyšovat nároky na podporu života v přirozeném prostředí, k čemuž bude potřeba posílit profesionální terénní služby a podporovat neformální péči v rámci rodin a místních komunit.

Doporučení: S prodlužující se střední délkou života je potřeba udržet starší osoby co nejdéle aktivně zapojené na pracovním trhu a integrované v sociálním prostředí. Pražský trh práce se musí připravit na růst počtu zaměstnaných starších 50 let. Je proto nutné zvýšení flexibility pracovních podmínek (částečné úvazky, vhodná pracovní doba, práce z domova atd.) a podporovat celoživotní vzdělávání. Čím déle se podaří udržet starší osoby aktivní v pracovním i běžném životě, tím později u nich bude vznikat poptávka po sociálních službách ve formě podpory a asistence ve vlastním domácím prostředí nebo péče v pobytových zařízeních. Praha přesto musí být připravena na zvyšující se poptávku po těchto službách. Praze dosud chybí komplexní podpora života v běžném bydlení prostřednictvím podpůrných sociálních a zdravotních služeb a integrované dlouhodobé péče. Překážkou pro setrvání ve vlastním bytě a prostředí může být bariérovost a nízká adaptabilita bydlení v průběhu životního cyklu a nízký počet nízkopodlažních malometrážních obecních bytů nebo alternativních či integrovaných forem bydlení (např. spolubydlení).

¹ Návrhy řešení vycházejí z připravované Aktualizace Strategického plánu hl. m. Prahy zpracovávané IPR Praha.

Nízká úroveň plodnosti

Další tendencí je nízká úroveň plodnosti v Praze. Podmínky pro výchovu dalších generací jsou přitom jedním z hlavních aspektů kvality života, mezigenerační soudržnosti a reprodukce demografického a sociálního kapitálu. Po značném propadu plodnosti v 90. letech 20. století sice mezi lety 2000–2010 hodnota úhrnné plodnosti rostla, v posledních 5 letech nicméně dochází k její stagnaci kolem hranice 1,35 dítě na ženu ve fertiltním věku. Tato hodnota je hluboko pod nezbytnou hranicí pro přirozenou reprodukci populace (2,1 dítěte na ženu). Úroveň plodnosti v Praze je pod evropským průměrem - v roce 2011 byla pražská hodnota úhrnné plodnosti nižší než v Bratislavě (1,48), Vídni (1,41), Varšavě (1,37), ale vyšší než v Berlíně (1,31) či Budapešti (1,14). Praha nedostatečně vytváří příznivé podmínky pro mateřství a rodičovství, jako je bytová politika, zajištění předškolního zařízení či vhodné sladění péče o děti se zaměstnáním.

Doporučení: Praha musí reagovat na bariéry přirozené reprodukce především zlepšením prostředí a služeb pro děti, rodiče a samostatně žijící matky s dětmi. Jde především o vyřešení dostupnosti předškolních a školních zařízení, když zejména v okrajových částech města s vyšším podílem mladých rodin je jich nedostatek. Cílená a aktivní bytová politika města rovněž přispívá k vytváření vhodných podmínek pro rodičovství, dále je potřeba zachovávat kvalitní veřejnou dopravu, zdravotnictví a další parametry na úrovni města. Je nutné aktivně vytvářet prostředí pro děti a soulad rodičovství s profesní kariérou, zejména větší flexibilitou zaměstnanců a dostupností částečných úvazků, a vytvářet tak ženám možnosti mít nejen první ale i druhé dítě.

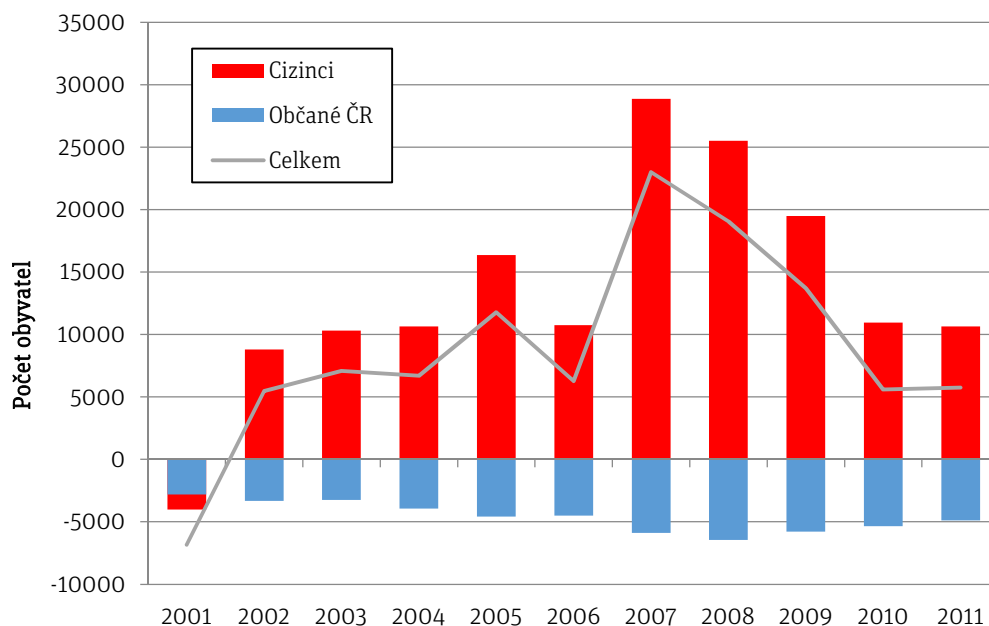
Nerovnováha mezi rozvojem města a občanskou vybaveností

Posledním závěrem jsou proměny prostorové distribuce obyvatelstva. Dochází a podle prognózy založené na současných trendech bude i nadále docházet k poklesu počtu obyvatel především v centru města, v některých sídlištích a ve vybraných částech vnitřního města. Růst počtu obyvatel je naopak možné sledovat především v oblastech, kde probíhala nová výstavba bytových či rodinných domů a zvýšená imigrace cizinců. Jedná se primárně o oblasti lokalizované na okraji města. Dochází proto k nerovnováze mezi rozvojem města a veřejnou vybaveností, kdy se okrajové městské části potýkají s nedostatečnou infrastrukturou. Příkladem je především nedostupnost mateřských i základních škol v oblastech, kde docházelo k nové výstavbě, do které směřovali především mladé rodiny. Dostatek kapacit je patrný hlavně ve větších sídlištích či v centrální části města.

Doporučení: Praha by se měla snažit zabraňovat poklesu počtu obyvatel v centru. Prostřednictvím aktivní bytové politiky by město mohlo snižovat počty nedobrovolně vystěhovaných z centra v důsledku rostoucího sociálního tlaku (zejména na jednočlenné domácnosti seniorů, osoby v nájemním bydlení, matky samoživitelky). Zároveň je důležité vytvářet a zkvalitňovat nabídku služeb, volnočasové infrastruktury a ekonomických příležitostí v okrajových městských částech a také rovnoměrněji v rámci města distribuovat některé služby (funkce), jež jsou dominantním způsobem zastoupeny v městském centru. V důsledku pokračující suburbanizace a rostoucí mobility obyvatel je současně potřeba posílit kooperaci a koordinaci všech relevantních aktivit mezi Prahou a Středočeským krajem, zejména v oblasti dopravy, školství, zdravotnictví, bydlení, sociálních a dalších veřejných služeb.

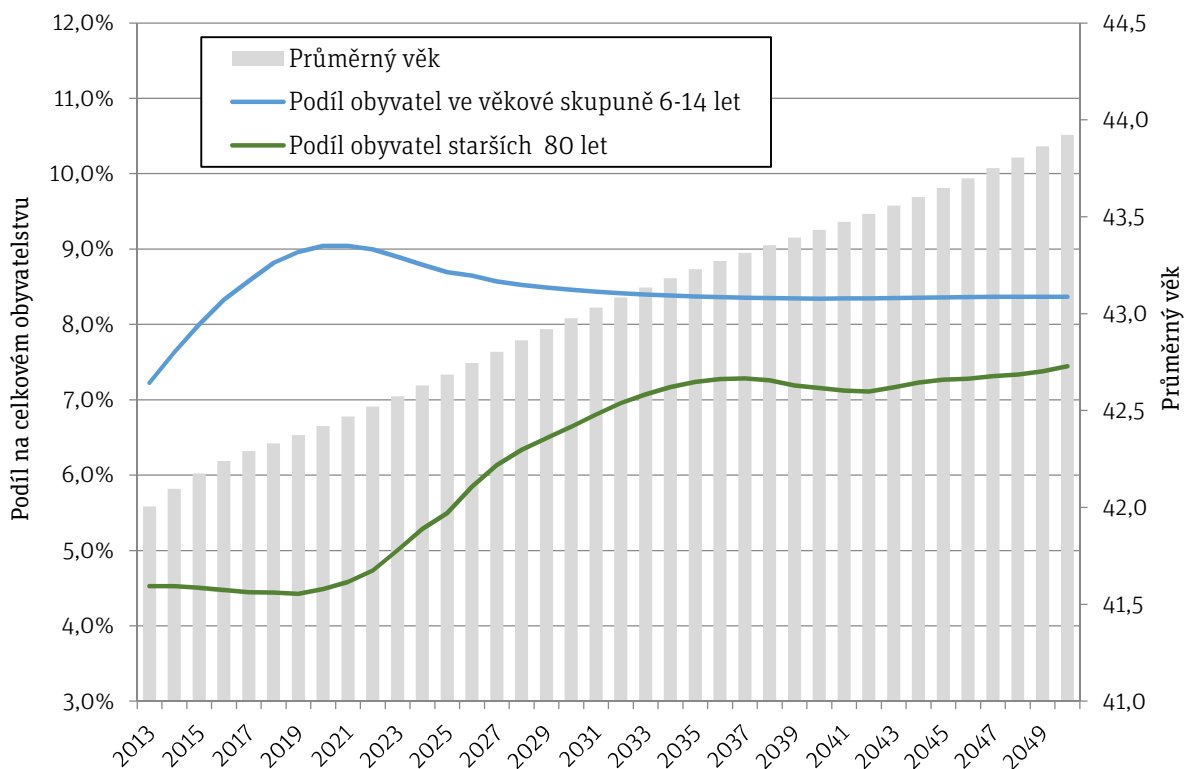
Podrobnější analýza je předmětem samostatného sešitu „Demografie - Analýza a prognóza demografického vývoje Prahy“, IPR Praha, červen 2015

Graf 1: Migrační saldo v hl. m. Praze v letech 2001–2011 podle státního občanství

Zdroj: ČSÚ

Graf 2: Prognóza průměrného věku a podílu vybraných věkových skupin na celkové populaci hl. m. Prahy do roku 2050

Zdroj: Burcin, B., Čermák, Z., Kučera, Z., Šídlo, L. Prognóza vývoje obyvatelstva území hl. m. Prahy a odhadů náhradové migrace na období do roku 2050, PŘF UK v Praze, 2014

Bydlení

Bydlení je jedním z aspektů, jenž determinuje životní standard domácností a jednotlivců zcela zásadním způsobem. Dosavadní vývoj poukázal na skutečnost, že určitá část populace si pravděpodobně nikdy z objektivních důvodů nebude schopna na volném trhu s byty zajistit přiměřeně kvalitní bydlení. V Praze je tento problém umocněn tradičně vysokou hladinou tržních cen bytů i nájemného a zároveň nezanedbatelnou koncentrací osob marginalizovaných a sociálně vyloučených (lidé bez domova, lidé vracející se z ústavní péče či výkonu trestu aj.) a osob potenciálně ohrožených chudobou a sociálním vyloučením (senioři, zdravotně postižení, matky samoživitelky, Romové, cizinci aj.). V neposlední řadě, vzhledem k dlouhodobým demografickým změnám v pražské populaci a předpokládanému pokračujícímu stárnutí pražské populace, značně vzrůstá - a nadále bude vzrůstat - potřeba investic do sociální infrastruktury, včetně infrastruktury bydlení. Doposud relativně opomíjenou úlohou města a městských částí je tedy prostřednictvím aktivní sociálně-integrační bytové politiky přispívat k řešení svízelné bytové situace skupin obyvatelstva se specifickými potřebami, jejichž počet s ohledem na aktuální demografický a společensko-ekonomický vývoj bude pravděpodobně nadále narůstat.

Identifikovali jsme 5 hlavních aspektů, resp. výchozích podmínek, které jsou z pohledu aktuálního sociálního a demografického vývoje pro oblast bydlení klíčové:

Vysoké tržní ceny a nájemné bytů, obtížná finanční dostupnost bydlení

Praha je v rámci ČR regionem s nejvyššími tržními cenami bytů. Ty jsou odrazem dlouhodobě vysoké poptávky po bydlení v hlavním městě, která je primárně stimulována relativně příznivými socioekonomickými podmínkami, rozvinutým trhem práce s vysokou absorpční kapacitou a celkovou atraktivitou Prahy. Podle ČSÚ dosahovala v roce 2013 průměrná kupní cena pražského bytu 42 798 Kč/m², zatímco celorepublikový průměr činil pouze 18 343 Kč/m². Rozdíly v průměrných cenách bytů mezi Prahou a ČR jsou výraznější než diference v příjmech domácností. Index návratnosti bydlení, který kvantifikuje finanční dostupnost bydlení a vyjadřuje, kolikanásobek průměrných čistých ročních příjmů potřebuje domácnost k pořízení bytu o průměrné ceně, dosahoval v 1. čtvrtletí roku 2015 v ČR hodnoty 4,89 roku, v Praze 10,24 let.² Problém zvýšené finanční nedostupnosti vlastnického (příp. družstevního) bydlení se v rámci ČR tedy koncentruje především do Prahy.

Rostoucí náklady spojené s bydlením

Náklady na bydlení rostly v posledním období rychleji než reálné příjmy domácností a významněji tak zatížily rozpočty domácností. Tento nepříznivý trend, který lze doložit na údajích ČSÚ ze statistického šetření Příjmy a životní podmínky domácností (Graf 3) i na narůstajících sociálních transferech ve prospěch příspěvků na bydlení (Graf 4), má za následek rostoucí sociální tlak, kterému jsou vystaveny především specifické sociální skupiny (např. senioři, matky samoživitelky, domácnosti s nízkou pracovní intenzitou, aj.), které často vydávají nepřiměřeně velkou část svých příjmů na bydlení.

Zvyšující se nároky na zajištění bytových potřeb seniorů

V posledním období se stává otázka sociálního zabezpečení seniorů stále více akutní, což úzce souvisí především s trendem stárnutí obyvatelstva. V ČR i Praze je problémem nadměrné a neefektivní využívání pobytových sociálních služeb pro seniory a naopak nedostatečné využívání služeb terénních a ambulantních, což může být mimo jiné důsledkem fyzických bariér v bytě, popř. v jeho bezprostředním okolí, které zásadním způsobem znesnadňují seniorům život ve svých domovech. Další důvod souvisí v řadě případů s finanční stránkou, protože pobyt ve státním pobytovém sociálním zařízení je zpravidla levnější alternativou než setrvání seniora ve vlastním či nájemném bytě. Obzvláště finančně náročné je bydlení pro samostatně žijící seniory žijící v nájemných bytech, což úzce souvisí s již ukončenou deregulací nájemného. V jejím důsledku se v Praze zvýšilo nájemné z 37,07 Kč/m² v roce 2006 na 87,56 až 149,96 Kč/m² v roce 2012 (tzn. navýšení 2,36 krát až 4,05 krát). V uvedeném období vzrostla průměrná starobní penze v Praze z 8 768 Kč v roce 2006 na 11 520 Kč v roce 2012 - tzn. navýšení pouze 1,31 krát.³ Skokové navýšení nájemného v nájemných bytech tedy nebylo seniorské populaci kompenzováno adekvátní valorizací důchodů a ani systém sociálních dávek na bydlení tento vývoj dostatečně nezohlednil. Zvyšuje se tak počet seniorů reálně ohrožených chudobou, v extrémních případech i bezdomovectvím. Praze chybí přibližně 12,5 tisíc malometrážních bytů² a lze konstatovat obecný problém zvyšujícího nesouladu typologické skladby bytového fondu a demografické skladby obyvatelstva.

² Golem Finance, 2015

³ Příspěvek Z. Pernese „Bydlení českých seniorů“, Konference o sociálním (dostupném) bydlení, Praha, leden 2015

Bydlení a inkluze osob ohrožených chudobou a sociálním vyloučením

Z podstaty metropolitního charakteru Prahy jsou součástí pražského obyvatelstva ve zvýšené míře lidé sociálně vyloučení (např. lidé bez domova) a rovněž osoby, jež mohou být chudobou a sociálním vyloučením akutně ohroženi (kromě výše zmíněných seniorů to jsou zdravotně postižení, matky samoživitelky, Romové, cizinci aj.). Tyto skupiny obyvatel jsou de facto zcela vyloučeny z participace na volném trhu s regulárními byty. V Praze žije podle odborných odhadů okolo 4 tisíc osob bez přístřeší, což představuje v absolutním i relativním vyjádření nejvyšší koncentraci těchto osob v rámci všech krajů ČR. Podle odhadu, jenž je nastíněn v *Koncepci návrhů řešení problematiky bezdomovectví v Praze v letech 2013–2020*, může být v roce 2020 na území Prahy až 13 tisíc osob bez přístřeší, z toho 5 tisíc „zjevných“ bezdomovců. V současnosti je podle odhadů až 10 tisíc občanů Prahy potenciačně ohrožených bezdomovectvím. S ohledem na zachování či případné posílení sociální soudržnosti je nutné v rámci Prahy zavést účinný preventivní systém integrující subjekty sociální i bytové politiky a realizovat model dostupného bydlení. Kritickou bariérou je však absence tréninkových a sociálních bytů.

Nekoncepční a pasivní bytová politika města a městských částí

V dosud stále platné *Koncepci bytové politiky hl. m. Prahy pro rok 2004 a navazující období* je uvedený dlouhodobý cíl „zajištění potřebného množství a skladby úsporných obecních bytů pro občany, jejichž životní situace neumožňuje řešení potřeby bydlení bez pomoci obce“. V této souvislosti uvedme, že podle Ústavu územních informací činil v roce 2011 podíl obecních bytů z celkového počtu bytů v Praze pouze 8 %, zatímco v roce 2003 činil tento podíl 21 %.⁴ Privatizace obecního bytového fondu však stále není ukončena, v zásadě je nosným prvkem bytové politiky města. Je tedy evidentní, že disponibilní množství obecních bytů eventuálně využitelných pro občany se specifickými potřebami se neustále snižuje a může se tak velmi brzy dostat pod úroveň, která by ještě umožňovala provádět reálnou bytovou politiku. Z územního hlediska je distribuce obecního bytového fondu značně nevyvážená (Mapa 1), což je mimo jiné důsledkem diferencovaného přístupu jednotlivých městských částí k nakládání se svěřenými obecními byty. Obecní bytová výstavba zůstává realizována jen ve velmi omezeném rozsahu a v posledních letech je prakticky nulová (Graf 5). Finanční prostředky pocházející z výnosů z privatizace byly převážně využity pro jiné účely, než pro zajištění nových kapacit úsporných malometrážních bytů.

Celková doporučení

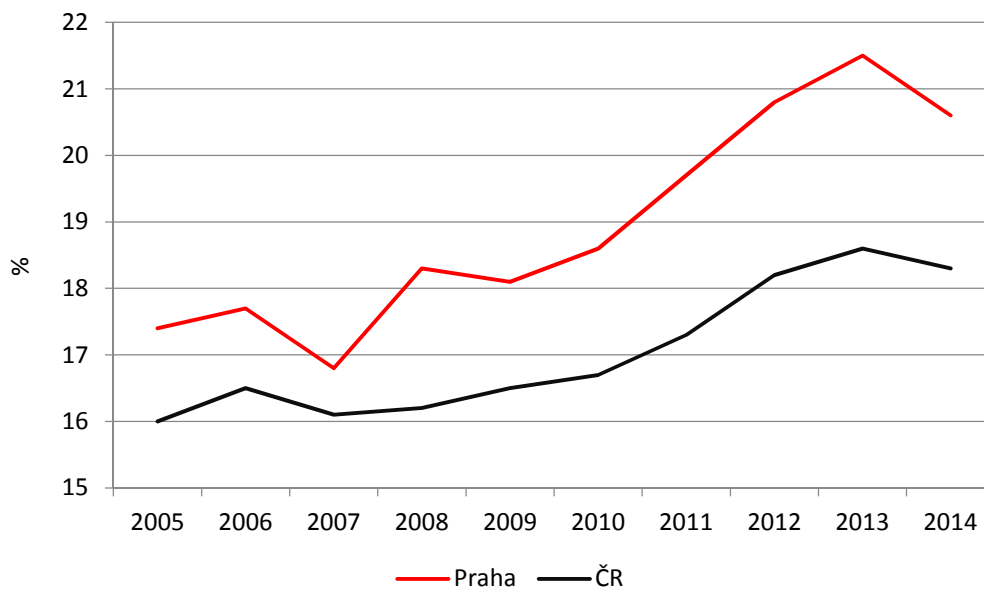
Aby došlo k pozitivnímu zvratu ve výše nastíněném dosavadním vývoji, lze doporučit v oblasti bytové politiky následující obecné návrhy řešení:

- Vypracovat novou koncepci městské bytové politiky (v návaznosti na připravovaný zákon o sociálním bydlení)
- Provést komplexní audit všech obecních bytů a nájemních smluv za účelem identifikace disponibilního bytového fondu
- Nastavit systém sociálního (ústupového, podporovaného) bydlení pro osamělé seniory, k čemuž je potřeba zajistit, dostatečný počet malometrážních a bezbariérových nájemních bytů v běžné bytové zástavbě
- Podpořit maximální dostupnost (finanční, časovou, lokální) komplexních terénních sociálních služeb
- V odůvodněných případech poskytovat pro seniory adresné doživotní slevy na nájemném
- Zavést celoměstský systém výměny obecních nájemních bytů (tzn. větších bytů za menší) napříč všemi městskými částmi
- Realizovat systém dostupného bydlení, k čemuž je zapotřebí nejprve provést detailní analýzu poptávky a následně zajistit adekvátní kapacity krizového bydlení, tréninkových bytů i dlouhodobých sociálních bytů
- Aktivně se podílet na přípravě zákona o sociálním bydlení (formou připomínek, vlastních pozměňovacích návrhů, aj.), čímž Praha mimo jiné přispěje k minimalizaci rizik vyplývajících z potenciální nevhodnosti této připravované právní úpravy ve vztahu ke specifickým podmínkám hlavního města
- Přehodnotit dosavadní přístup k privatizaci obecního bytového fondu, aby byla ve vlastnictví města či ve správě městských částí ponechána rezerva obecních nájemních bytů pro bydlení sociálně potřebných osob
- Vytvořit systém propracovaných preventivních opatření zamezujících nárůstu bezdomovectví

Podrobnější analýza je předmětem samostatného sešitu „Bydlení - Analýza bydlení v Praze ve vztahu k aktuálním sociálním a demografickým výzvám“, IPR Praha, červen 2015

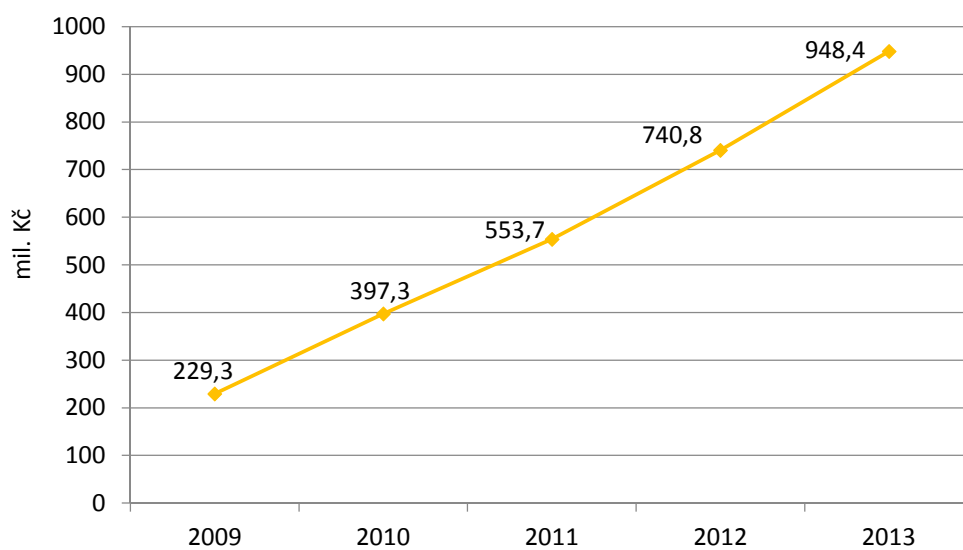
⁴ Ústav územního rozvoje, 2012

Graf 3: Podíl nákladů na bydlení z čistých peněžních příjmů domácností (v %, 2005–2014)

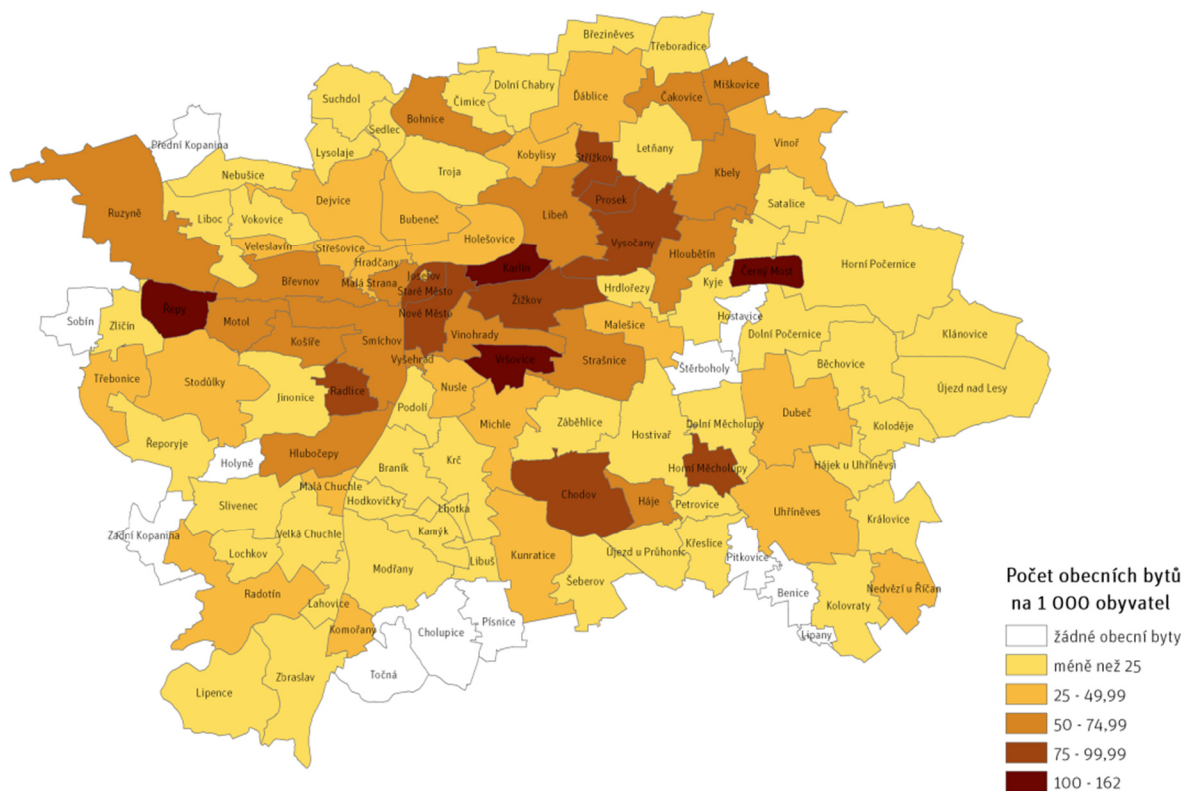
Zdroj: ČSÚ (EU-SILC)

Graf 4: Výše vyplacených příspěvků na bydlení (v mil. Kč) v hl. m. Praze v období 2009–2013

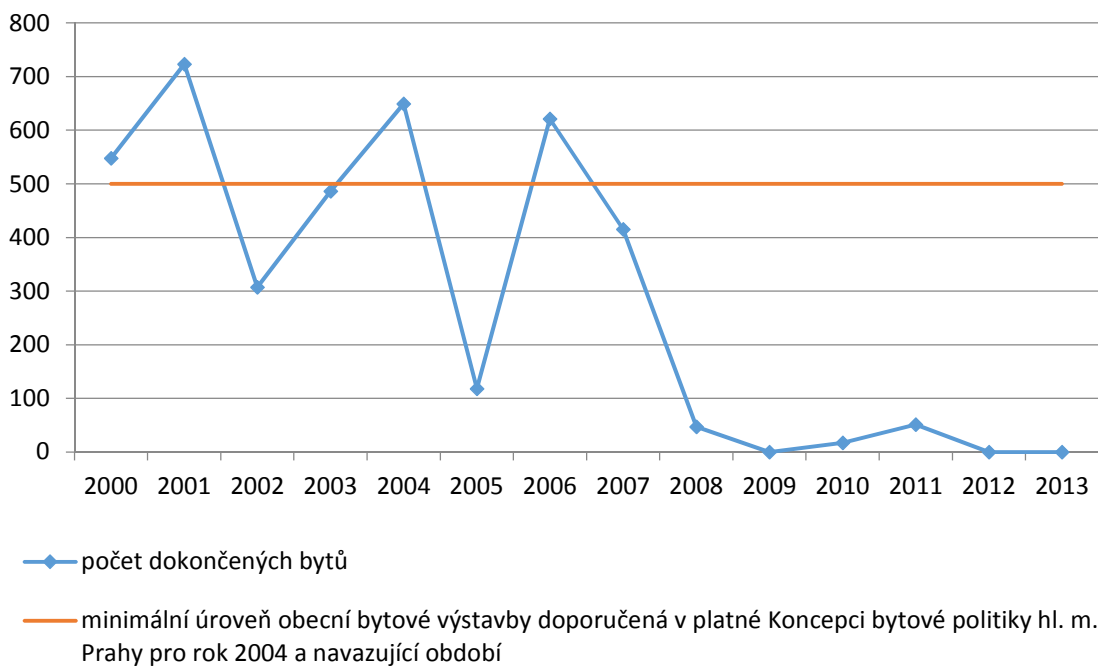
Zdroj: MPSV

Mapa 1: Počet obecních bytů v přepočtu na 1 000 obyvatel katastrálního území

Zdroj: ČSÚ (SLDB 2011)

Graf 5: Intenzita obecní bytové výstavby v Praze mezi lety 2000–2013

Zdroj: ČSÚ

Regionální školství

Dostupná školská vybavenost je jedním ze základních faktorů ovlivňujících kvalitu života obyvatel města. Hl. m. Praha a městské části jako zřizovatelé škol zajišťují podmínky pro vzdělávání na všech stupních regionálního školství. Rozložení školských zařízení na území města z valné většiny kopíruje rozložení největších hustot obyvatel, postupným rozvojem obytné výstavby a vývojem demografického složení obyvatelstva však dochází k disproporcím, kdy v některých územích školy nedostačují a v jiných je naopak jejich kapacita nenaplněná. Nucené denní přejíždění žáků a studentů je nejen nepohodlné pro obyvatele, ale rovněž zatěžující pro město.

Analýza vybavení města ve všech stupních regionálního školství je založena na porovnání kapacity škol s počtem dětí odpovídající věkové skupiny, s přihlédnutím k dostupnosti a územním a demografickým souvislostem. Východiskem byl počet obyvatel v roce 2014 a demografická prognóza za rok 2020. Pro mateřské a základní školy byla vybavenost zjišťována na úrovni městských částí, větší MČ byly rozděleny na tzv. bilanční územní celky (dále BUC), které jsou vymezeny se zřetelem k přijatelným docházkovým vzdálenostem ke školám. Pro střední školství a základní umělecké a zájmové vzdělávání, které jsou celoměstského až regionálního charakteru, byly disproporce ve vybavení zjišťování pomocí 8 tzv. bilančních sektorů – souvislých oblastí s převážně radiálními vazbami k širší centrální oblasti.

Vyhodnocení kapacitních a územních parametrů identifikovalo 4 kategorie deficitních oblastí. V grafických přílohách jsou červeně označeny celky s obzvlášť nedostatečnou vybaveností (vysoký nedostatek kapacit a absence vazeb na lépe vybavené území), kde lze doporučit výstavbu/zřízení nové školy. Oranžově jsou označeny celky s nedostatečnou vybaveností, které rovněž doporučujeme prioritně řešit. Žlutě jsou označeny celky, kde sice vybavenost není úplně uspokojivá, pravděpodobně by ji ale bylo možné řešit lokálními opatřeními či navýšením kapacit stávajících škol. Šedě jsou vyznačeny deficitní celky, které mohou využívat velmi dobře dimenzovanou vybavenost v okolních celcích s přijatelnou dostupností. (Černá šrafa značí celky bez MŠ/ZŠ, které jsou zároveň deficitní.)

Mateřské školy – chybějící kapacity v některých částech města

Ve školním roce 2014/15 odpovídala celková kapacita MŠ v rámci hl. m. Prahy velikosti věkové skupiny, naplněnost škol byla 94 %. Kapacita škol je však nerovnoměrně rozložena.

Doporučení: Oblasti s obzvlášť nedostatečnou vybaveností (červené), v nichž lze doporučit výstavbu/zřízení nové školy, v roce 2014 byly: Praha 9 – část Harfa-Hloubětín a část Hrdlořezy, Praha 5 – Smíchov-sever a Praha 6 – Dejvice, dále Praha 22 – Pitkovice, Čakovice – Miškovice a Praha 13 – severně od Rozvadovské spojky. Další oblasti rovněž doporučené k prioritnímu řešení (oranžové) jsou Praha 8 – Karlín, Praha 6 – Břevnov, Praha 7 – Holešovice-Bubny, Praha 14 – části Kyje a Hutě, Praha 6 – Šárecké údolí, Praha 10 – Bohdalec-Slatiny a Zličín. Nejvyšší deficit byl zjištěn v části Praha 6 – Dejvice (424 míst).

Z prognózy obyvatel vyplývá, že k roku 2020 poklesne počet dětí ve věkové skupině 3–5 let, což způsobí změkčení lokálních deficitů analyzovaných k roku 2014. V rámci celé Prahy se předpokládá převis celkové kapacity MŠ o cca 8,5 %. V některých oblastech se však situace výrazně nezlepší ani v budoucnosti, a to zejména:

Praha 9 – Harfa-Hloubětín, Praha 5 – Smíchov-sever a Praha 22 – Pitkovice (zůstávají v červené kategorii); anebo se zlepší jen částečně, např. Praha 9 – Hrdlořezy, Praha 10 – Bohdalec-Slatiny, Praha 13 – severně od Rozvadovské spojky, Praha 14 – části Kyje a Hutě a Čakovice – Miškovice (zůstávají v oranžové kategorii nebo do ní přešly z červené v r. 2014). Největší předpokládaný deficit v roce 2020 je v části Praha 5 – Smíchov-sever (301 míst). Jediný BUC, kde se předpokládá výrazné prohloubení deficitu, je Praha 3 – západ (274 míst, zhoršení deficitu o 98 míst), zde však kvůli příznivým územním vazbám nenavrhujeme žádná zvláštní opatření (Mapa 2).

Základní školy – naplněnost poroste, prohloubí se lokální deficity kapacity a vzniknou nové

Ve školním roce 2014/15 celková kapacita ZŠ převyšovala v rámci hl. m. Prahy velikost věkové skupiny o 29 %, tj. cca o 39 tisíc míst, naplněnost škol byla cca 69 %. Kapacita škol je však nerovnoměrně rozložena.

Doporučení: Oblasti s obzvlášť nedostatečnou vybaveností (červené), v nichž lze doporučit výstavbu/zřízení nové školy, v roce 2014 byly Praha 5 – Smíchov-jih, Praha 9 – Harfa-Hloubětín, Praha 12 – Komořany, Praha 13 – severně od Rozvadovské spojky, Praha 14 – části Hostavice a Hutě, Újezd a Čakovice – Miškovice; jde o celky, v nichž probíhá intenzivní bytová výstavba, žádná škola (ani jednostupňová) zde není, deficit je v rozmezí 400 – 200 míst, příznivé vazby na lépe vybavené okolí neexistují. Další oblasti rovněž doporučené k prioritnímu řešení (oranžové) jsou Praha 6 – Střešovice, Praha 21 a Zličín; zde jsou školy zřízeny, ale probíhá zde intenzivní bytová výstavba a případná vazba na celky s převisem nabídky je složitá. Nejvyšší deficit v absolutních hodnotách byl zjištěn v části Praha 5 - Košíře (519 míst – vzhledem k dostatku volných kapacit v okolí není akutně nutno řešit).

Z prognózy obyvatel k roku 2020 vyplývá posun demografické vlny do věkové skupiny 6–14 let; což znamená snížení převisu celkové kapacity ZŠ v rámci hl. m. Prahy již jen na 14 %, tj. cca 19 tisíc míst. Oproti situaci v MŠ se předpokládá prohloubení lokálních deficitů a vznik nových i v oblastech, kde v roce 2014 byl stav vyrovnaný nebo dokonce převis nabídky.

K výše uvedeným červeným celkům z roku 2014 přibudou v r. 2020 celky Zličín, Praha 22 – Pitkovice, Praha 10 – Bohdalec-Slatiny a Praha 9 – Hrdlořezy (všechny s vysokým deficitem a s obtížnou dostupností okolí s převisem nabídky a kromě Zličína bez školských zařízení). V oranžové kategorii se předpokládají celky Praha 21, Zbraslav, Praha 19, Praha 9 – Vysočany-Libeň, Praha 6 – Střešovice a Praha 7 – Holešovice-Bubny (všechny sice mají školu, ale k roku 2020 bude deficit v rozsahu 470 – 250 míst a volné kapacity v okolí zůstanou obtížně dostupné). Největší předpokládané deficity v roce 2020 jsou v částech Praha 21, Vnoň a Praha 9 – Harfa-Hloubětín (690 míst) a dále Praha 5 – Košíře (827 míst – zde však z hlediska příznivých územních vazeb nenavrhujeme žádná zvláštní opatření). Největší prohloubení deficitu se předpokládá v částech Praha 9 – Harfa-Hloubětín (o 450 míst) a Vysočany-Libeň (o 488 míst); dále (v rozsahu o 400 – 200 míst) v Praze 6 – Liboc-Ruzyni, Praze 7 – Holešovice-Bubny, Praze 15 – Hostivaři, v Praze 19, v Čakovících a na Zbraslavi, a rovněž v Praze 5 – Košířích a Praze 9 – Proseku, v těchto posledních dvou částech je však dostatek volných kapacit v okolí (Mapa 3).

Celková doporučení pro řešení problematiky kapacit mateřských a základních škol

Porovnání deficitních oblastí MŠ a ZŠ v BUC hl. m. Prahy znázorňuje Tab. 1. Jako nejvíce problematické oblasti se jeví Praha 9 – Harfa-Hloubětín a Hrdlořezy, Praha 13 – severně od Rozvadovské spojky, Praha 14 – Hostavice a Hutě, Praha 22 – Pitkovice, Čakovice – Miškovice, Praha 10 – Bohdalec-Slatiny a Zličín.

Možnosti řešení nedostatečných kapacit a lokálních disproporcí v MŠ a ZŠ: výjimky z nejvyššího počtu dětí na třídu, vytvoření nových tříd ve stávajících objektech škol (organizačními opatřeními, dostavbou), výstavba nových objektů s možností pozdějšího víceúčelového respektive alternativního využití, adaptace nebo rekonstrukce vysloužilých objektů. V předškolní péči podpora alternativních řešení - center pro předškolní děti, firemních školek, dětských skupin apod.

Možnosti financování: OP Praha – pól růstu ČR; Prioritní osa 4: Vzdělání a vzdělanost a podpora zaměstnanosti, Specifický cíl 4.1: Dosažení dostatečné kapacity a zkvalitnění předškolního, základního a středního vzdělávání. Ve spolupráci se Středočeským krajem Integrované územní investice (ITI) Pražské metropolitní oblasti - Prioritní oblast 3: Dostupné a kvalitní školství, dílčí cíl 3.1 Zvýšit kapacitu předškolního a základního vzdělávání. Program MŠMT: Rozvoj výukových kapacit mateřských a základních škol zřizovaných územně samosprávnými celky - Fond rozvoje kapacit mateřských a základních škol.

Střední školy – dostatečné kapacity, ale nerovnoměrně rozložené

Celkové kapacity středního školství vysoko převyšují současnou (i v budoucnosti předpokládanou rostoucí) poptávku. Přesto, že střední školství je celoměstského charakteru, je potřeba upozornit na územní disproporce ve vybavenosti města, neboť i kapacity SŠ jsou na území města velmi nerovnoměrně rozloženy.

Doporučení: S přihlédnutím k hustotám obyvatel a územním vazbám doporučujeme posílení středního školství v sektoru Západ, konkrétně v oblasti Barrandova (jde o jediné sídliště v Praze s počtem obyvatel téměř 23 tisíc bez střední školy).

Možnosti řešení lokálních disproporcí v SŠ: audit oborové struktury středních škol; optimalizace sítě středních škol ve vazbě na naplněnost kapacit a oborovou strukturu

Možnosti financování: v oblasti optimalizace oborové struktury ve vazbě na trh práce Rozvojový program MŠMT na podporu odborného vzdělávání.

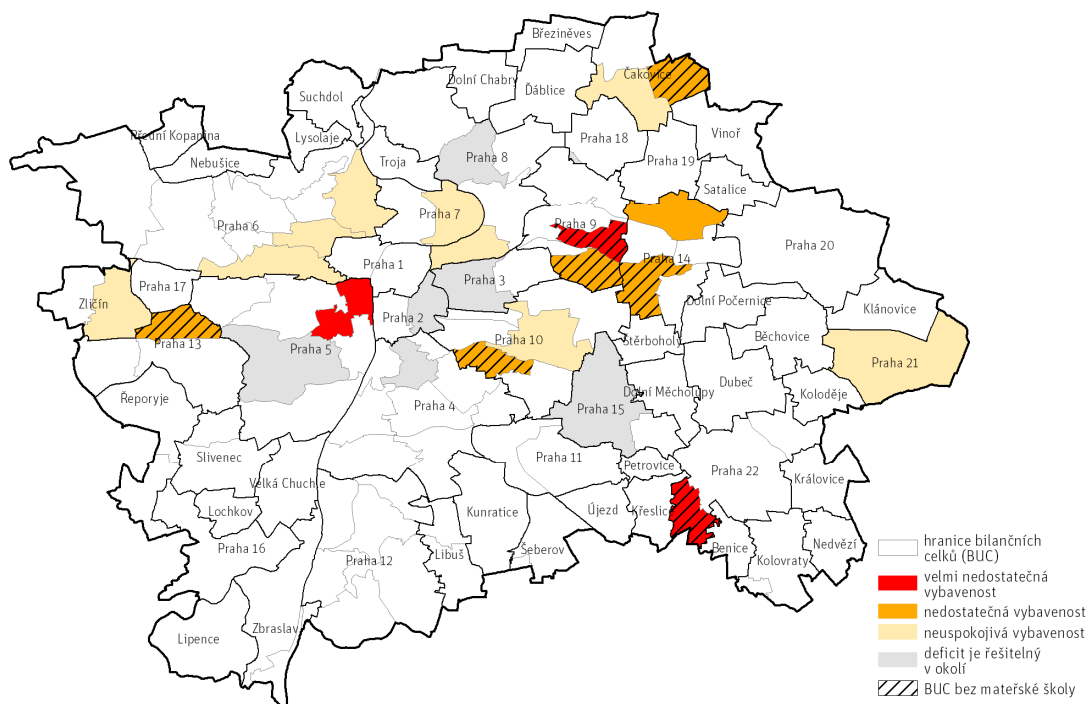
Základní umělecké a zájmové vzdělávání – vyrovnaná nabídka s poptávkou, ale nerovnoměrně rozložená

Základní umělecké a zájmové vzdělávání má celoměstský až regionální charakter. Celkové kapacity základních uměleckých škol a domů dětí a mládeže mírně převyšují současnou velikost věkové skupiny cca o 5 %. Celkově je tedy nabídka v mírném převisu nad poptávkou. K roku 2020 předpokládaný posun demografické vlny do celé věkové skupiny od 6–18 let bude znamenat v úrovni hl. m. Prahy v podstatě vyrovnanou nabídku a poptávku. Kapacity jsou na území města nerovnoměrně rozloženy.

Doporučení: Pro vyrovnaní úrovně vybavenosti lze proto doporučit posílení nabídky základního uměleckého a zájmového vzdělávání v sektorech Západ (prioritně oblast Barrandova) a Východ (oblast Černého Mostu); optimalizace sítě poboček uměleckého a zájmového vzdělávání.

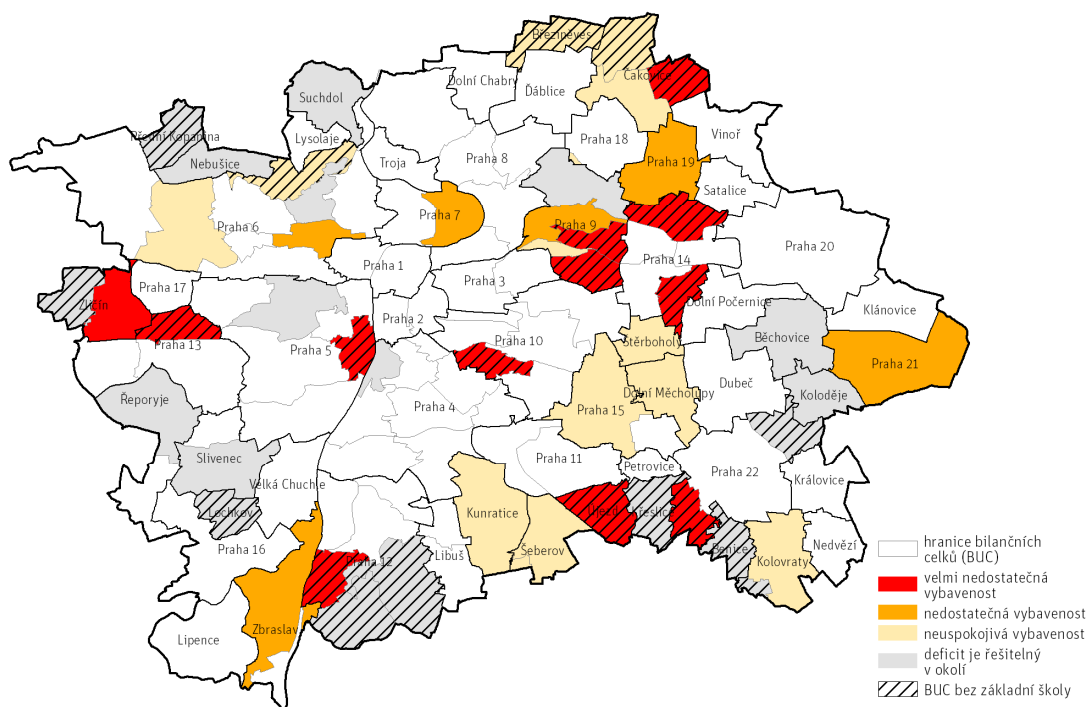
Podrobnější analýza je předmětem samostatného sešitu „Regionální školství - Analýza vybavenosti a dostupnosti školských zařízení v Praze“, IPR Praha, červen 2015

Mapa 2: Analýza deficitů ≥ 50 míst mateřských škol v bilančních územních celcích (vybavenost 2014, obyvatelstvo 2020)

Zdroj: IPR Praha

Mapa 3: Analýza deficitů ≥ 50 míst základních škol v bilančních územních celcích (vybavenost 2014, obyvatelstvo 2020)

Zdroj: IPR Praha

Tab. 1: Porovnání deficitů vybavenosti mateřskými a základními školami v bilančních územních celcích

BUC	Mateřské		Základní		BUC	Mateřské		Základní	
	2014	2020	2014	2020		2014	2020	2014	2020
Praha 1 - levý břeh					Praha 14 - Černý Most				
Praha 1 - pravý břeh					Praha 14 - Hloubětín				
Praha 2 - východ					Praha 14 - Hostavice				
Praha 2 - západ					Praha 14 - Hutě				
Praha 3 - východ					Praha 14 - Kyje				
Praha 3 - západ					Praha 15 - Horní Měcholupy				
Praha 4 - Braník-Dvorce					Praha 15 - Hostivař				
Praha 4 - Krč-Pankrác					Praha 16				
Praha 4 - Lhotka-Krč					Praha 17				
Praha 4 - Michle					Praha 18 - Letňany				
Praha 4 - Novodvorská-Hodkovičky					Praha 18 - sídliště Prosek				
Praha 4 - Nusle					Praha 19				
Praha 4 - Pankrác					Praha 20				
Praha 4 - Podolí					Praha 21				
Praha 4 - Spořilov					Praha 22 - Uhřetěves				
Praha 5 - Hlubočepy-Barrandov					Praha 22 - Pítkovice				
Praha 5 - Jinonice-Radlice					Praha 22 - Hájek				
Praha 5 - Košíře					Běchovice				
Praha 5 - Motol					Benice				
Praha 5 - Smíchov-jih					Březiněves				
Praha 5 - Smíchov-sever					Čakovice				
Praha 6 - Břevnov					Čakovice - Míškovice				
Praha 6 - Dejvice					Čakovice - Třeboradice				
Praha 6 - Hanspaulka					Řáblice				
Praha 6 - Liboc-Ruzyně					Dolní Chabry				
Praha 6 - Petřiny					Dolní Měcholupy				
Praha 6 - Sedlec					Dolní Počernice				
Praha 6 - Střešovice					Dubeč				
Praha 6 - Šárecké údolí					Klánovice				
Praha 6 - Ruzyně-letiště					Koloděje				
Praha 6 - Vokovice-Veleslavín					Kolovraty				
Praha 7 - Holešovice-Bubny					Kolovraty - Lipany				
Praha 7 - Letná					Královice				
Praha 8 - Bohnice-Čimice					Křeslice				
Praha 8 - Karlín					Kunratice				
Praha 8 - Kobylisy					Libuš				
Praha 8 - Libeň					Libuš - Písnice				
Praha 8 - sídliště Ďáblice					Lipence				
Praha 9 - Harfa-Hloubětín					Lochkov				
Praha 9 - Hrdlořezy					Lysolaje				
Praha 9 - Nové Vysočany					Nebuše				
Praha 9 - sídliště Prosek					Nedvězí				
Praha 9 - Vysočany-Libeň					Petrovice				
Praha 10 - Bohdalec-Slatiny					Přední Kopanina				
Praha 10 - Malešice					Řeporyje				
Praha 10 - Strašnice					Řeporyje - Zadní Kopanina				
Praha 10 - Vinohrady					Satalice				
Praha 10 - Vršovice					Suchdol				
Praha 10 - Záběhlice-Zahradní Město					Slivenec				
Praha 11 - východ					Slivenec - Holyně				
Praha 11 - západ					Šeberov				
Praha 12 - Cholutice					Štěrboholy				
Praha 12 - Kamýk					Troja				
Praha 12 - Komořany					Velká Chuchle				
Praha 12 - Modřany-východ					Vinoř				
Praha 12 - Modřany-západ					Újezd				
Praha 12 - Točná					Zbraslav				
Praha 13 - Jihozápadní Město					Zbraslav - Strnady				
Praha 13 - severně od Rozvadovské spojky					Zličín				
Praha 13 - Třebonice					Zličín - Sobín				

Legenda

	velmi nedostatečná vybavenost - nutno doplnit
	nedostatečná vybavenost - nutno řešit

	neuspokojivá vybavenost - vážné upozornění
	deficit je řešitelný v okolí nebo nízký
	převís nabídky nebo velmi nízký deficit

Zdroj: IPR Praha

Sport a rekreace

Vybavení města zařízeními pro sport a rekreaci je nezbytnou součástí životního stylu a kvality života. Bylo provedeno porovnání celkové vybavenosti Prahy sportovními a rekreačními zařízeními na základě plošného podílu v úrovni městských částí a podle hierarchie významu areálů na celoměstské úrovni. Na úrovni místní byla zkoumána pěší dostupnost sportovních a rekreačních zařízení čtvrtového a obvodního významu. Nakonec bylo porovnáno vybavení částí města krytými plaveckými bazény. Podkladem pro analýzy byly výstupy z průzkumu současného stavu využití území (ÚAP 2014).

Úroveň vybavenosti města z hlediska plošných výměr – chybí nejméně 22 % ploch

Celková výměra užitných sportovních a rekreačních ploch v Praze činí cca 850 ha, tj. 6,8 m²/obyvatele. Referenční hodnota je cca 8,7 m² areálových ploch pro sport a tělovýchovu na obyvatele. Výsledky: Relativně nejlepší vybavenost je v okrajových částech, vzniklých převážně z bývalých vesnic přičleněných ku Praze. Nejhorší plošná vybavenost je v historickém centru města, což je dáno přirozeným historickým vývojem. Kompaktní město včetně pražských sídlišť má vybavenost podprůměrnou. K podílu školních sportovišť ve vybavenosti se přihlíží s tím, že představují nezanedbatelné kapacity, které mohou podvybavenost sportovní infrastruktury kompenzovat, ale jejichž využívání pro veřejnost není pravidlem (Mapa 4).

Úroveň vybavenosti města z hlediska významu zařízení – nerovnoměrné rozložení

Analýza pracovala s hierarchií sportovních i rekreačních zařízení - místní, čtvrtová, obvodová a celoměstská. Ke zjištění disproporcí ve vybavenosti v různých částech města bylo využito rozdělení Prahy na bilanční sektory (dále BS), které dělí Prahu na 8 charakteristických souvislých oblastí s převážně radiálními vazbami k širší centrální oblasti. Analýza byla založena na váženém součtu všech zařízení sportovní i rekreační vybavenosti při váhovém ohodnocení areálů podle významové hierarchie v bilančních sektorech, poměřené s celkovým počtem obyvatel v daných bilančních sektorech (index 2014 a index 2020). Úvaha počítá s potenciálem školních hřišť bez ohledu na to, zda jsou či nejsou skutečně využívána, s přidělenou vahou lokálních sportovišť. Výsledky ukazují, že nejlepší index vybavenosti má sektor Jihozápad. Centrum a Severozápad představují v Praze standardní průměr. Sever, Východ, Jihovýchod a Jih jsou v celkovém porovnání mírně podprůměrné. Stejně podprůměrný je i sektor Západ, v něm se k roku 2020 předpokládá největší růst obyvatel a tím pádem největší zhoršení poměru hodnoty vybavenosti a počtu obyvatel (Mapa 5).

Pěší dostupnost zařízení čtvrtového a obvodního významu na místní úrovni

Porovnáním pěších dostupností v křivkách 600 m a 900 m tzv. páteřní infrastruktury, tj. areálů obvodového a čtvrtového významu, s největšími hustotami bydlících obyvatel, byla identifikována „hluchá“ místa v lokacích bilančních územních celků (BUC), ve kterých je zřejmá malá nabídka vybavenosti, respektive její špatná dostupnost. Jsou posuzovány pouze oblasti s vysokou hustotou obyvatel 10 000 - 20 000 a více obyv./km², které jsou součástí BUC s počtem obyvatel větším než 10 000. Analýza nereflexuje metropolitní zařízení, které mají celoměstskou působnost. Výsledky: Nejhorší dostupnost sportovních i rekreačních zařízení má Praha 1 – pravý břeh (Staré Město-Josefov) a Praha 6 – Dejvice. Dále Praha 17, zde je však deficit sportovních zařízení částečně kompenzován školními sportovišti na sídlišti. Nejhorší dostupnost pouze sportovních zařízení má Praha 8 – Karlín. Dále to jsou sídliště Krč v Praze 4, Barrandov v Praze 5, Dědina v Praze 6, Bohnice a Dáblice v Praze 8, Prosek v Praze 9, Jižní Město (Praha 11), Modřany v Praze 12 a Černý Most v Praze 14; na sídlištích však nedostatek sportovních areálů může alespoň částečně kompenzovat potenciál školních sportovišť. Nejhorší dostupnost pouze rekreačních zařízení mají území Prahy 2 – východ i západ, Praha 3 – západ (Dolní Žižkov), Praha 4 – Pankrác, Nusle, Krč a Spořilov, Praha 5 – Smíchov a Košíře, Praha 6 – Břevnov, Praha 10 – Vršovice a Malešice, Praha 12 - Kamýk, Praha 14 - Hloubětín a Praha 18; tato území současně nemají přijatelně dostupné přírodní krajinné zázemí (Mapa 6).

Plavecké kryté bazény chybí na jihu a východě města

Analýza je založena na posouzení součtu vodní plochy na 1 000 obyvatel v bilančním sektoru a jejím porovnání s doporučovanou hodnotou cca 11 m² vodní plochy na obyvatele, s přihlédnutím k dostupnosti prostředky MHD vybraných aquacenter, která mají pro obsluhu města převažující význam. Porovnání jasně označilo části města s nadstandardní, standardní, podprůměrnou a výrazně deficitní (nulovou) nabídkou. Výsledky: Jihozápad – v sektorovém porovnání největší deficit = absence. Jde o sektor s nejnižším počtem obyvatel, kde je však na místě obava o rentabilitu plaveckého centra. Jih a Východ – deficitní oblasti s důrazným doporučením doplnění, přednostně v oblasti Lhotka – Kamýk – Libuš a na Černém Mostě. Severozápad a Západ - v porovnání relativně malý deficit, s doporučením doplnit v oblasti Dejvic a Jihozápadního Města. Centrum a Jihovýchod mají

standardní vybavení, odpovídající referenčním doporučeným hodnotám. Sektor Sever se jeví v pražských poměrech nadstandardní (Mapa 7).

Závěry a doporučení pro jednotlivé sektory města

Ve vzájemném porovnání bilančních sektorů podle kombinace všech hledisek byl sektor Jihozápad vyhodnocen jako téměř bezproblémový. Dostatečnou vybavenost má rovněž sektor Severozápad (s výjimkou Lysolají). Oba sektory jsou však nedostatečně vybaveny krytými plaveckými bazény. S přihlédnutím k nutné rentabilitě plaveckých zařízení se doplnění doporučuje pouze v sektoru Severozápad (v oblasti Dejvic).

Nejslabší vybaveností disponuje sektor Západ. Získal nejhorší hodnocení z hlediska celkových výměr sportovních i rekreačních ploch na obyvatele i z hlediska významové hodnoty sportovišť. Není také uspokojivě vybaven, co se týče krytých plaveckých bazénů. Z hlediska dostupnosti sportovních zařízení si však stojí docela dobře, zejména z hlediska dostupnosti rekreačních zařízení či přírodního zázemí. V území lze též očekávat relativně vysoký nárůst počtu obyvatel. Doporučení: posílit sportovní infrastrukturu, zejména v oblasti sídlišť – Barrandova, Jihozápadního Města a Řep a účelně a důsledně agregovat tělovýchovné plochy školních zařízení pro využití veřejností. Doplnit kryté plavecké zařízení v oblasti Jihozápadního Města.

Specifickou povahu vybavenosti má sektor Centrum, která logicky vyplývá z městského charakteru tohoto území: z hlediska dostupnosti zejména rekreačních ploch a zázemí i celkových výměr sportovních a rekreačních ploch na obyvatele má nízké hodnocení, avšak z hlediska významové hodnoty sportovišť v poměru k počtu obyvatel si stojí stejně dobře jako sektor Severozápad (viz výše), má také lepší nabídku krytých plaveckých zařízení. Doporučení: vysoká míra zastavění nedává velké možnosti k plošnému doplňování sportovní infrastruktury, možnosti expanze jsou skryty již jen ve využití transformačních území či v doplňování lokální vybavenosti. Naléhavěji než v okrajových částech města se doporučuje péče o stávající vybavenost a její podpora, vzhledem k větším tlakům na lukrativnější způsoby využití území.

Sektory na pravém břehu Vltavy Sever a Jih jsou charakteristické mírně podprůměrným hodnocením významu sportovišť a současně průměrným či mírně podprůměrným hodnocením z hlediska celkových výměr sportovních i rekreačních ploch na obyvatele, což částečně může být kompenzováno využíváním školních sportovišť. Z hlediska dostupnosti nutno upozornit na sídlištní celky, kde sportovní vybavenost je opět závislá na míře využívání školních sportovišť. Rozdílné je vybavení plaveckými zařízeními – zatímco Sever je pražským nadstandardem, Jih je z tohoto hlediska deficitní. Doporučení: doplnění sportovní infrastruktury zvláště v oblasti severní terasy a Modřan, důsledně agregovat tělovýchovné plochy školních zařízení, doplnění krytých plaveckých bazénů v oblasti Lhotka – Kamýk – Libuš.

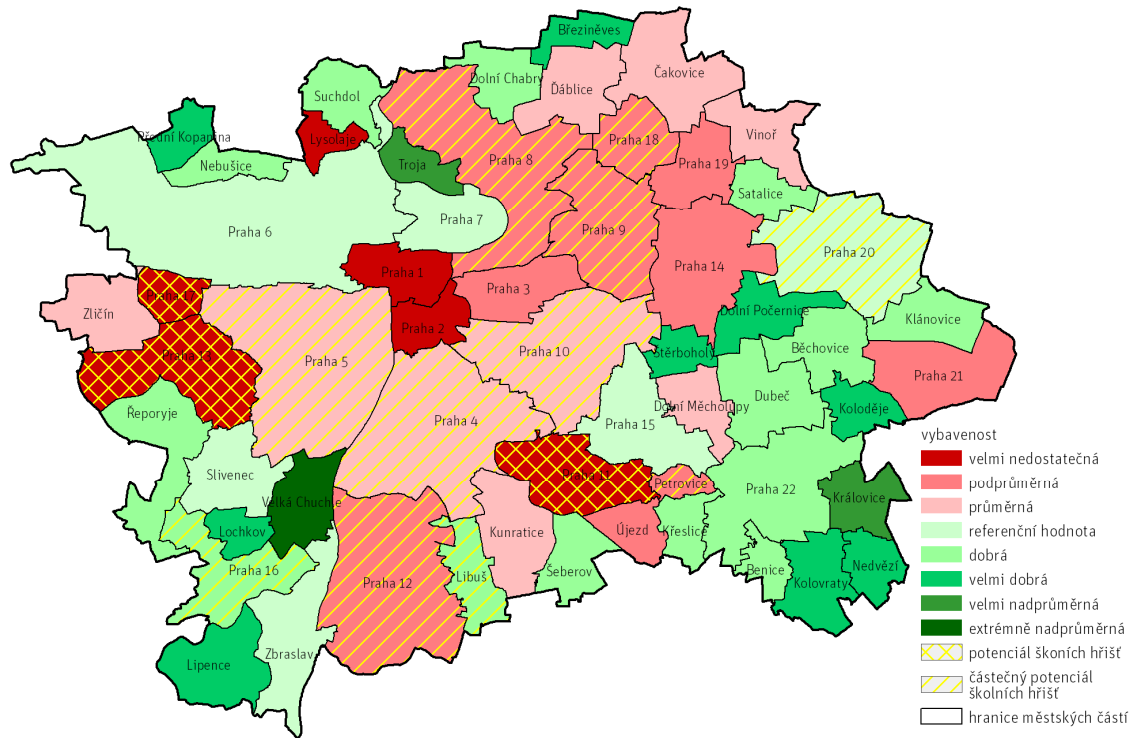
Zbývající sektory Východ a Jihovýchod jsou charakteristické obdobným (podprůměrným) hodnocením z hlediska významu sportovišť jako Sever a Jih. Na rozdíl od nich se směrem k hranici Prahy většinou výrazně zlepšuje (směrem k centru na Východě podprůměrný, na Východě průměrný) poměr celkových výměr sportovních i rekreačních ploch na obyvatele (s výjimkou Prahy 21, Újezdu a Kunratic). Z hlediska dostupnosti mají sektory problém na velkých sídlištních (Jižním Městě, Černém Mostu), kde je sportovní vybavenost z převážné většiny závislá na využívání školních sportovišť. Rozdílné je vybavení plaveckými zařízeními – zatímco Jihovýchod je pražským standardem, Východ je z tohoto hlediska deficitní. Doporučení: doplnění sportovní infrastruktury zvláště v oblasti Prahy 14, dále Prahy 11, Prahy 21 i Prahy 10, důsledně agregovat tělovýchovné plochy školních zařízení. Doplnění krytého plaveckého centra v oblasti Černého Mostu.

Celková doporučení

- Péče o stávající vybavenost, podpora stávajících areálů, směřování k víceúčelovosti, proměnnosti, efektivitě a účelnosti. Víceúčelovostí se rozumí přizpůsobení se různým funkcím nebo více formám jedné funkce. Proměnností se rozumí potřeba změny prostoru nebo využití, proveditelná technicky jednoduchou dispoziční změnou nebo proměnou halového prostoru pohyblivým elementem.
- U pohybových aktivit ve venkovním prostředí omezit sezónnost = zajistit celoroční a plnohodnotný provoz
- Novou vybavenost obvodního a metropolitního významu lokalizovat ve vazbě na trasy a stanice metra
- Využití netradičních konstrukcí – lehkých konstrukcí, membrán, fólií
- Možnosti financování: Celoměstské programy podpory sportu a tělovýchovy v hl. m. Praze - Rozvoj sportovní infrastruktury v Praze

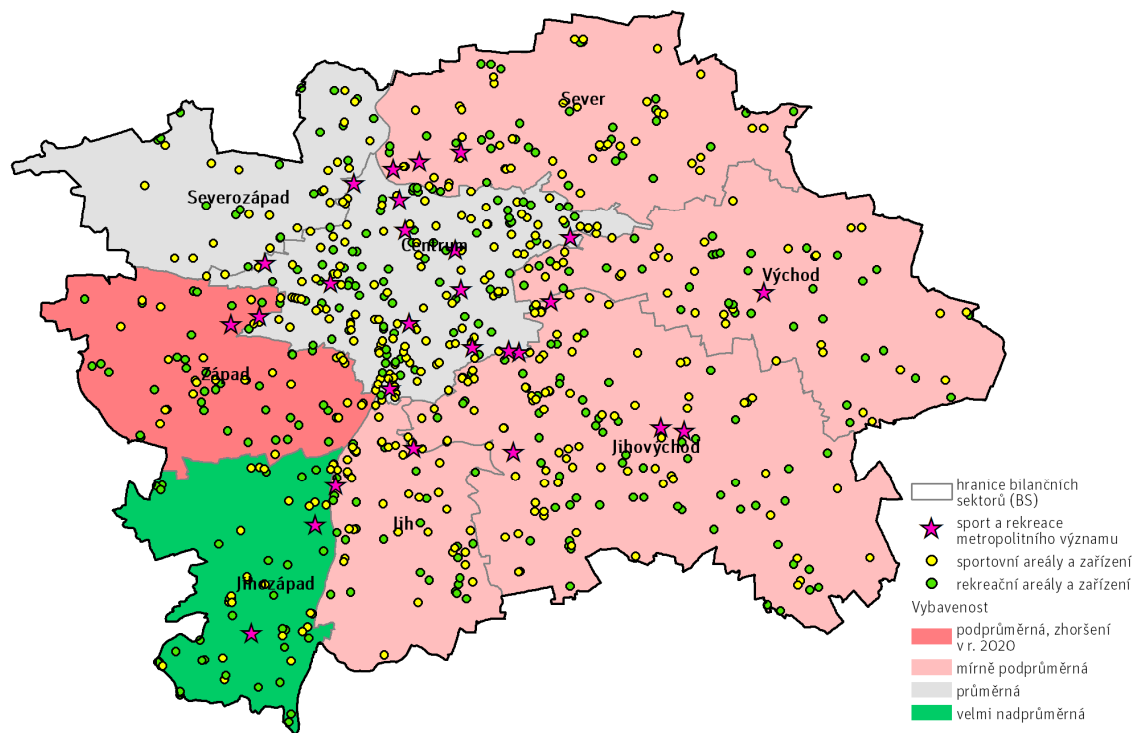
Podrobnější analýza je předmětem samostatného sešitu „Sport a rekreace - Analýza vybavenosti a dostupnosti zařízení sportu a rekreace v Praze“, IPR Praha, červen 2015

Mapa 4: Úroveň vybavenosti sportovních a rekreačních ploch na obyvatele v městských částech (stav 2014)

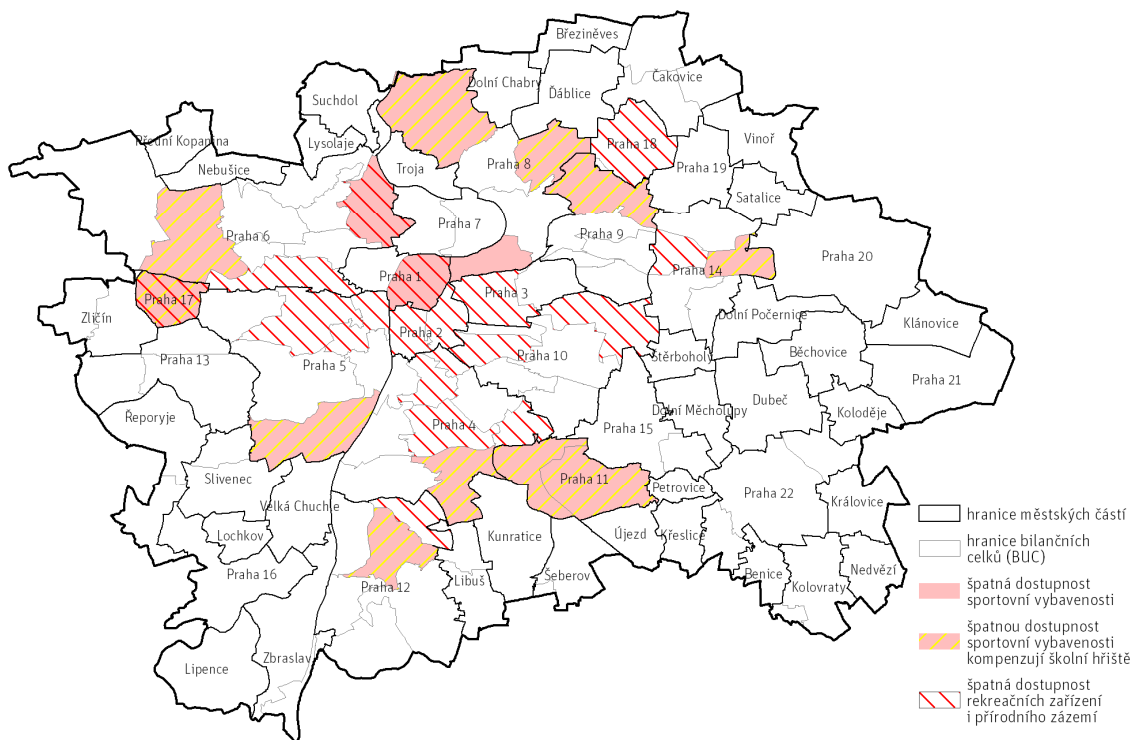
Zdroj: IPR Praha

Mapa 5: Sportovní a rekreační areály a zařízení všech typů a významu v Praze ve vztahu k počtu obyvatel v bilančních sektorech

Zdroj: IPR Praha

Mapa 6: Analýza dostupnosti sportovních a rekreačních ploch v bilančních územních celcích (stav 2014)

Zdroj: IPR Praha

Mapa 7: Analýza vybavenosti Prahy krytými bazény

Zdroj: IPR Praha

Kultura

Praha má mimořádnou občanskou vybavenost v oblasti kultury v rámci celé ČR, ale soustřeďuje veškerou kulturní pozornost do svého středu. Vně vnitřního kompaktního města, v sídlištních zástavbách, je nabídka kulturního a volnočasového vyžití obecně slabá. Chybí infrastruktura, nabídka služeb je nekvalitní a nedostačující. Důsledkem je nefungující komunitní život a nezájem obyvatel o dění v lokalitě, kde bydlí. Obzvláště nízkou vybaveností trpí okrajové oblasti Prahy, zejména hustě osídlená sídliště, jako Jižní Město, Čimice, Bohnice, Prosek a Letňany a celý pás území od západní části Dejvic přes Vokovice, Veleslavin, Liboc až k Ruzyni (Mapa 8).

Minimum kulturně komunitních zařízení s programovým profilem odpovídajícím současnému životnímu stylu ve městě

Kulturní zařízení je nástroj pro udržitelný rozvoj společenství (Sustainable Community Development).⁵ Kulturně komunitní centrum současnosti je jedinečným prostorem, které svým atraktivním programem, jedinečnou atmosférou a způsobem komunikace vytváří živé vazby napříč občanskou společností a generacemi. Svými jedinečnými aktivitami propojuje veřejnost, neziskové organizace i individuální iniciativy do projektů přispívajících k rozvoji identity místní komunity a konkrétního území. Je to místo, kde může veřejnost nejen něco vidět nebo se pasivně účastnit připraveného programu, ale je to místo, kde se může zapojit, setkat, seznámit se, realizovat své nápady, objevovat současnou tvorbu a nové trendy a o všech těchto zkušenostech diskutovat.⁶ V Praze s podobným programovým profilem funguje jen minimum kulturních zařízení. Současný stav je důsledkem administrativních zásahů, minulých migračních trendů a oslabení občanské kultury v období totality, kdy došlo k narušení místních komunit a identit v centrálních i okrajových částech města. Výsledkem jsou území obydlená lidmi bez vztahu k místu a bez sociálního ukotvení, což se negativně projevuje na kvalitě jejich života a i na kvalitě obytného prostředí.⁷

Praha má přitom značný potenciál zapojení svých obyvatel do utváření charakteru a fungování města a posílení místních identit i celopražského patriotismu. I přes výše zmíněné negativní faktory funguje v Praze množství nejruznějších kulturních a občanských aktivit lokálního charakteru, které podporují setkávání lidí a budování komunity se vztahem k danému místu. Popsaný programový profil dokáže nabídnout v plné síle například sezónní kulturní centra (jako: Containall, Náplavka, Přístav 18600 a další).

Doporučení: Zapojit do programování a managementu kulturních zařízení úspěšné organizátory sezónních kulturních center. Nabídnout pracovní příležitosti absolventům uměleckých škol a zástupcům kulturních a kreativních průmyslů, kteří se stejně nezávisle zapojují do udržitelnosti kvality městského prostředí a mají často své organizace z oblasti kulturního a kreativního průmyslu. Tato generace (designéři, architekti, filmaři, módní návrháři apod.) plní úlohu aktérů lokálního rozvoje a míst a jsou novým typem občansky aktivních profesionálů, kteří se angažují ve veřejném prostoru v obecně prospěšných iniciativách, při řešení různých kauz a v participativním plánování města (Graf 6).

Chybí povědomí a vzdělání samosprávy o roli kulturních zařízení v rozvoji místních komunit

Kultura je pohonem a kormidlem komunitního rozvoje. Kulturně komunitní centrum je základním nástrojem i místem projevu zdravé a prosperující komunity. Hlavní město Praha i městské části tento potenciál nevyužívají a neintegrují jej do projektů místního rozvoje. Mimořádná nabídka umění a programů metropolitního a celostátního významu v centru města odvádí pozornost od kulturně komunitní infrastruktury a programové nabídky v městských částech. Kulturní aktivity a jejich podpora jsou pro samosprávu v lokalitách spíše marginální, které se nepřikládá větší význam pro místní rozvoj. Samosprávě chybí znalosti a management capacity, které by s tímto fenoménem dokázaly profesionálně pracovat. Stagnaci podporuje také vnímání kulturně komunitního centra jako místa pro plesy, taneční party a odpočinkovou zábavu. Tradičně je v takových kulturních centrech poskytován prostor pro vzdělávací programy pro děti a seniory, problémem však zůstává zpětná vazba a kvalita, kterou tyto programy mají. Nastupující mladá generace se proto často těmto místům vyhýbá a spontánně své kulturní potřeby naplňuje buď přímo ve veřejném prostoru města, nebo vytváří nová kulturní centra a prostory.

V Praze se potřeba multifunkčních kulturně komunitních zařízení projevuje v posledních letech vznikem sezónních kulturních center, která jsou povětšinou navázána na jedinečná místa, konkrétní akce nebo komunity. Jsou to například: Containall, Stalin, Tiskárna na vzduchu, Nákladové nádraží Žižkov, Šlechtovka, Náplavka (BajkAzyl, (A)void floating gallery, Divadelní loď Tajemství), Přístav 18600, Riegrový sady, Parukářka, Café

⁵ Cities, culture and sustainable development, Nancy Duxbury, CES 2012

⁶ Our Creative Diversity – UNESCO report on Culture and Development, Paříž, 1996

⁷ Analýza pro Strategický plán hl. m. Prahy, Živé a kreativní město, kolektiv autorů

Neustadt, a Žluté lázně. V některých městských částech (Karlín, Vršovice, Holešovice) se v současnosti objevuje mnoho občanských aktivit přispívajících k rozvoji kulturně komunitního života, nicméně často neexistuje žádná spolupráce s vedením městské části nebo analýza potřeb těchto veřejně prospěšných iniciativ.

Doporučení: Funkční kulturní zařízení by samospráva měla vnímat především jako odborného partnera při realizaci svých úkolů, kterými jsou:

- Zajišťování veřejných kulturních služeb pro obyvatele a návštěvníky města
- Podpora občanské společnosti, komunitního rozvoje a participace při kultivaci dané lokality
- Zajišťování rozmanitých forem vzdělávání a volnočasového vyžití pro všechny generace
- Podpora integrace cizinců a sociálně vyloučených skupin obyvatel

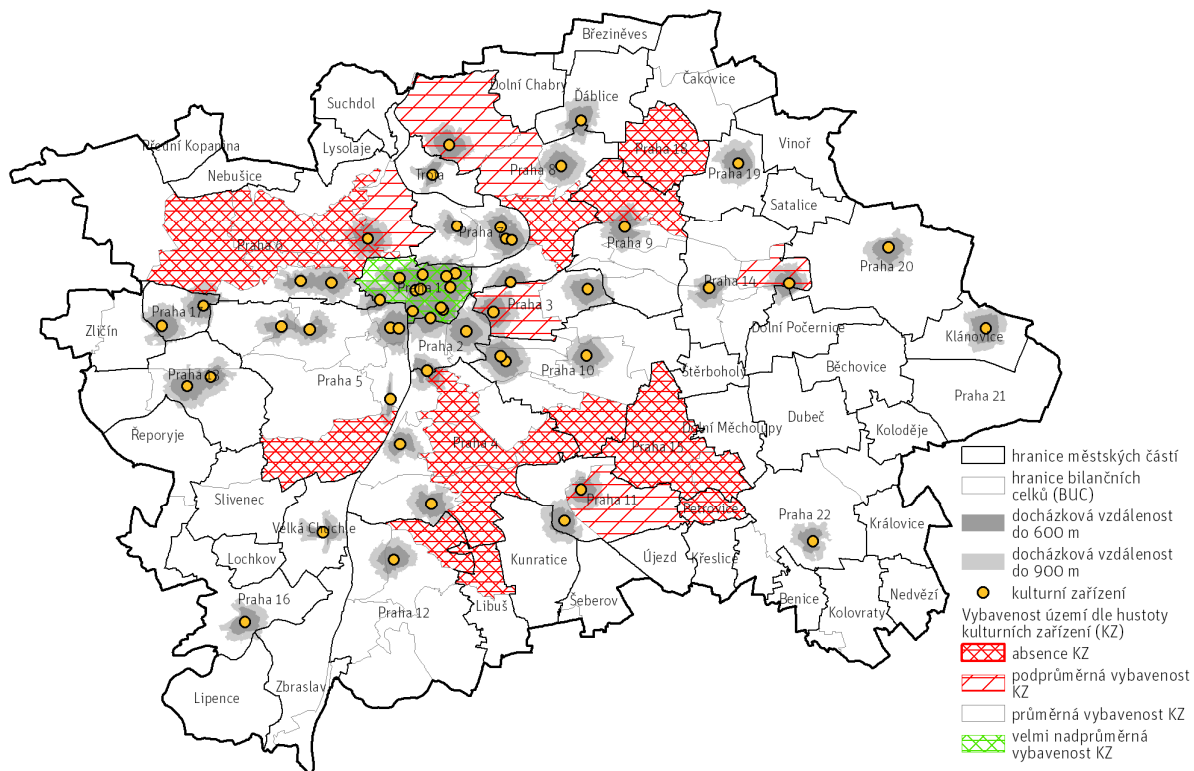
Na území Prahy je 20% deficit vybavenosti kulturně komunitními zařízeními

Na území Prahy se nalézají celkem 55 budov celoročně fungujících kulturně komunitních zařízení. Tento údaj zahrnuje budovy veřejných i soukromých subjektů. Nejvíce těchto budov je soustředěno na území městské části Praha 1 (12 budov). Kulturně komunitní infrastrukturu v městských částech tvoří také 22 budov Domů dětí a mládeže a 90 budov knihoven. Zatímco centrum města má nadprůměrnou vybavenost kulturně-komunitními zařízeními (12 budov při počtu 31 996 trvale bydlících obyvatel, stav 2014), v ostatních částech města, kde žije většina obyvatel v současnosti (2015) chybí okolo 14 funkčních kulturně komunitních zařízení s celoročním provozem. Nejvyšším deficitem vybavenosti trpí území sídliště Letňany-Prosek, Jižní Město, Bohnice-Čimice a velké části území městských částí Praha 6 a Praha 12. V roce 2020 bude na území celého města stále chybět pro zdravý kulturně komunitní rozvoj 11 funkčních kulturně komunitních zařízení (Mapa 9). Při plánování nové výstavby kulturních zařízení (např. nové koncertní sítě pro Českou filharmonii) by bylo vhodné uvažovat o umístění budov v deficitních územních celcích. Trend, který bude ovlivňovat vybavenost území kulturně-komunitními zařízeními v následujících letech, bude snaha městských částí o zvyšování kvality života příjemným a podnětným prostředím a v neposlední řadě dostupnost vysoce kvalitních služeb.

Doporučení: Využít pro doplnění deficitů vybavenosti kulturními zařízeními stávající infrastrukturu (Mapa 10). Na území kompaktního města existuje síť infrastruktury ze zavedených a fungujících organizací a institucí (ZŠ, ZUŠ, DDM, Sokol, církve, sportovní kluby), která by vhodnou adaptací mohla poskytovat kulturně-komunitní funkce obyvatelům v lokalitách. Zároveň je možné lépe pracovat s rozvojovými územími a začlenit tyto funkce do jejich proměny.

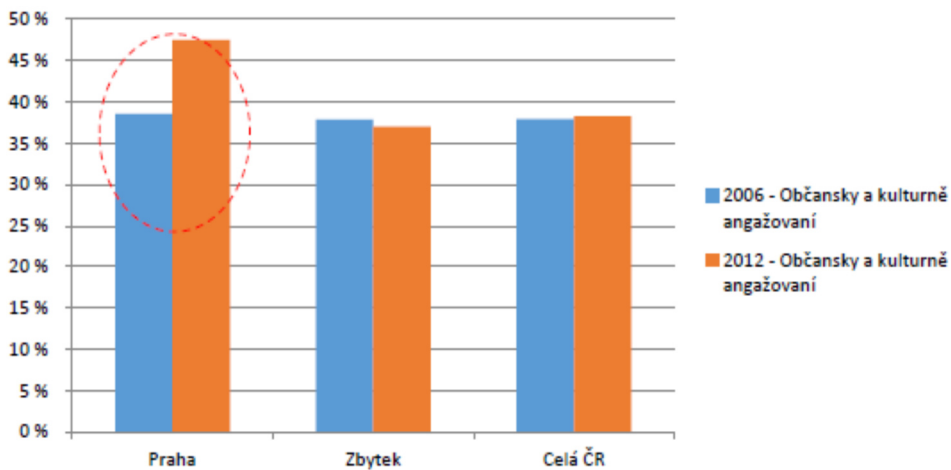
Podrobnější analýza je předmětem samostatného sešitu „Kultura - Analýza vybavenosti a dostupnosti kulturních zařízení ve vztahu ke komunitnímu rozvoji v Praze“, IPR Praha, červen 2015

Mapa 8: Dostupnost kulturně komunitních zařízení na území Prahy

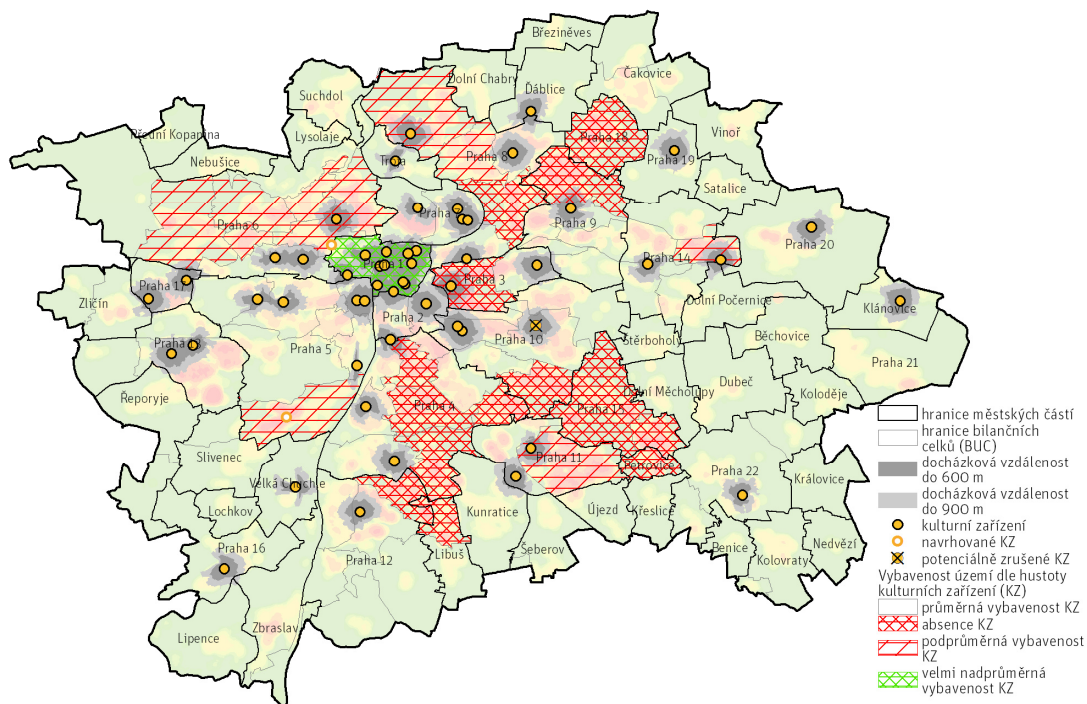
Zdroj: IPR Praha

Graf 6: Vývoj zastoupení občansky a kulturně angažovaných obyvatel (% zastoupení v rámci regionu)

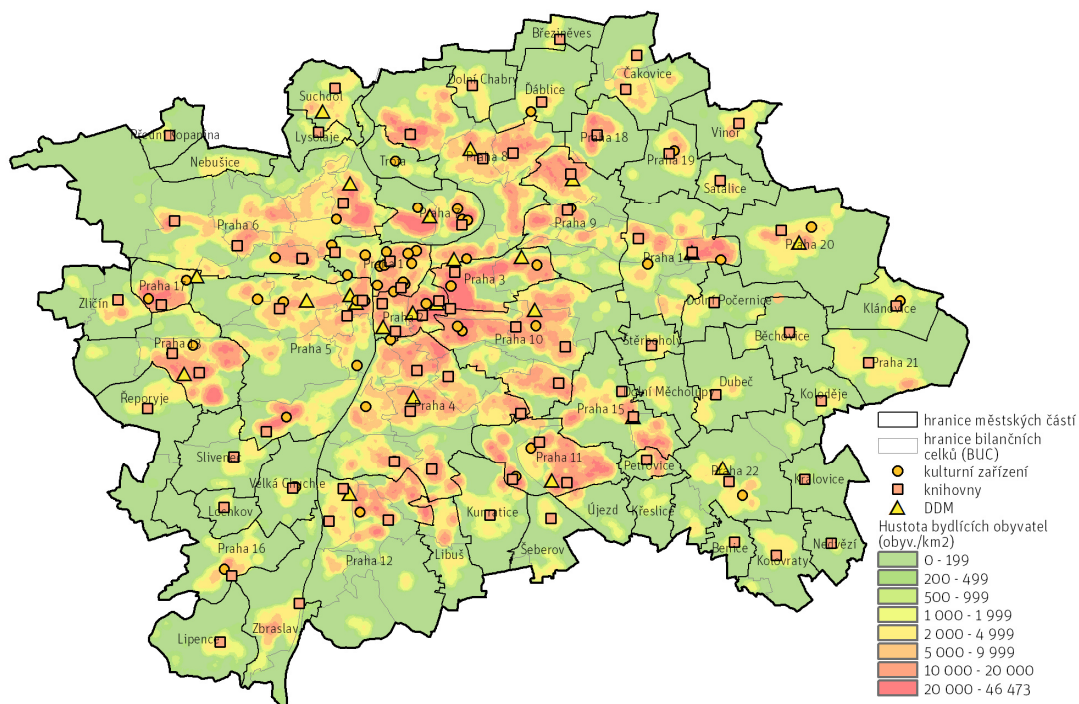
Zdroj: Analýza agentury MEDIAN, Životní styl a rodinné hodnoty v Praze, zpracováno exklusivně pro IPR Praha (2014)

Mapa 9: Budovy kulturně komunitních zařízení (2014) a hustota osídlení (2020) na území Prahy

Zdroj: IPR Praha

Mapa 10: Budovy kulturně komunitních zařízení na území Prahy

Zdroj: IPR Praha

Sociální služby a zdravotnictví

Vybavenost v oblastech sociální a zdravotní péče je jedním z významných faktorů ovlivňujících kvalitu života obyvatel města, zejména s ohledem na očekávaný demografický vývoj. Nástup dlouhodobé společnosti s rostoucím podílem seniorů starších 80 let i předpokládané zvýšení přílivu imigrantů dostává stále více do popředí problematiku sociálních a zdravotních služeb, jejich efektivnosti a vzájemné provázanosti.

Cílem analýzy je upozornit na území s žádoucí podporou rozvoje sociálních či zdravotních služeb, nikoliv stanovit deficit ve vybavenosti. Podrobněji danou problematiku v oblasti sociálních služeb řeší proces komunitního plánování, který byl zahájen po přijetí zákona o sociálních službách.⁸ Nastavením systémových kroků k tvorbě finančně udržitelné funkční sítě sociálních služeb vycházející z potřeb osob, kterým jsou služby určeny, se zabývá Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb na území Prahy na období 2013–2015.⁹ V oblasti zdravotní péče Praha jako kraj již od r. 2003 stále připravuje koncepci pražského zdravotnictví. Jako podklad si nechala zpracovat Studii alternativ rozvoje pražské zdravotní a sociální péče.¹⁰ Analýza sleduje rozložení vybavenosti ve vztahu k hustotě osídlení. Snahou je získat přehled o úrovni vybavenosti sociálních služeb a zdravotní péče u jednotlivých městských částí případně sektorů města. Zdrojem dat o vybavenosti je Registr sociálních služeb Ministerstva práce a sociálních věcí a Ústav zdravotnických informací a statistiky (ÚZIS), doplňující informace vycházejí z průzkumů současného stavu využití území (Územně analytické podklady hl. m. Prahy, 2014). Vyhodnocení analýzy se zaměřuje na území s absencí vybavenosti či území s vybaveností velmi podprůměrnou a podprůměrnou (Mapa 12 a Mapa 14). Doporučení území s žádoucí podporou rozvoje sociálních či zdravotních služeb je okomentováno v závěrečném celkovém doporučení.

Sociální služby – v rámci ČR podprůměrná vybavenost v přepočtu na počet obyvatel

V oblasti sociálních služeb se vybavenost Prahy v přepočtu na 100 tisíc obyvatel jeví jako podprůměrná, a to i vzhledem k ČR, i když ve srovnání největších českých krajů je v Praze nejvíce zařízení sociálních služeb. Na území města jsou rozmístěna nerovnoměrně, výrazná je koncentrace v centrální oblasti (Mapa 11). Na území Prahy 8, a to na sídlištích Dáblice, Kobylisy a Bohnice, a v jižní části města na sídlištích Jižní Město a Zahradní Město se nalézá významný podíl metropolitní vybavenosti rezidenčních služeb pro seniory, kterou představují domovy pro seniory, zatímco domy s pečovatelskou službou, které slouží především pro potřeby obyvatel příslušné městské části, jsou na území města rozmístěny rovnoměrněji. Kapacita pobytových sociálních služeb pro seniory se v posledních letech na území Prahy výrazně zvyšuje.

Analýza sleduje počet sociálních služeb na tisíc obyvatel v bilančních územních celcích (BUC). Pro účel analýzy jsou sociální služby považovány za vybavenost převážně čtvrtového významu, metropolitní význam některých zařízení není pro zjednodušení zohledněn, stejně jako nejsou zohledněny jednotlivé druhy služeb, jejich kapacita ani různí uživatelé. Podrobněji se danou problematikou v posledních letech zabývala v rámci komunitního plánování sociálních služeb řada analýz. Úroveň vybavenosti sociálních služeb v BUC je stanovena na základě porovnání s referenční hodnotou, tj. průměrnou hustotou sociálních služeb v Praze. Území, kde je žádoucí podpořit rozvoj sociálních služeb, jsou zobrazena na mapě 12 jako kategorie oranžová a červená.

Zdravotnictví – v rámci ČR nejlepší vybavenost v přepočtu na počet obyvatel, s místními nedostatky

Relativní ukazatele ze zdravotnictví v přepočtu na 10 tisíc obyvatel patří k trvale nejvyšším ze všech krajů a výrazně převyšují i celorepublikový průměr. Ve srovnání největších českých krajů je v Praze nejvíce lůžkových kapacit, zdravotnických zařízení i samostatných ordinací lékařů. Zdravotnická zařízení poskytují péči nejen obyvatelům Prahy, ale také dalších krajů, zejména Středočeského, kteří do Prahy dojíždějí za zaměstnáním nebo do škol. Většina specializovaných pracovišť slouží pacientům z celé republiky. Rozložení zařízení zdravotních služeb ukazuje Mapa 13.

Analýza také sleduje počet lůžek na 10 tisíc obyvatel, resp. počet lůžek dlouhodobé péče na 10 tisíc obyvatel starších 65 let, tj. hustotu lůžek v lůžkových zařízeních (nemocnicích, odborných léčebných ústavech), resp. hustotu lůžek v léčebnách dlouhodobě nemocných (LDN). Úroveň vybavenosti zdravotních služeb lůžkové péče je stanovena na základě porovnání s referenční hodnotou (tj. průměrnou hustotou lůžek v rámci ČR), a to na úrovni 8 bilančních sektorů města (BS). Území, kde je žádoucí podpořit rozvoj zdravotních služeb lůžkové péče, jsou

⁸ zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

⁹ schválen 19. 2. 2013 usnesením č. 216 Rady hlavního města Prahy

¹⁰ Studie alternativ rozvoje pražské zdravotní a sociální péče, Deloitte, 2010

zobrazena na mapě 14 jako kategorie žlutá a tmavě oranžová. Při posuzování je zohledněna i dostupnost spádových nemocnic¹¹ městskou hromadnou dopravou do 30 minut (Mapa 13).

Analýza dále sleduje na území BUC počet obyvatel připadajících na 1 lékaře v ambulantní péči (tj. hustotu ambulantních lékařů) a počet obyvatel starších 19 let připadajících na 1 praktického lékaře pro dospělé (tj. hustotu praktických lékařů pro dospělé). Analýza je zjednodušena, neboť není zohledněna ambulantní péče v nemocnicích, či možnost svobodné volby lékaře. Úroveň vybavenosti zdravotních služeb ambulantní péče v BUC je stanovena na základě porovnání s referenční hodnotou, tj. průměrnou hustotou ambulantních lékařů v rámci ČR. Území, kde je žádoucí podpořit rozvoj ambulantních služeb, jsou zobrazena na mapě 12 jako kategorie světle oranžová a červená. Docházková vzdálenost do 600 m a 900 m je ilustrací peší dostupnosti poliklinik.

Celková doporučení

Rostoucí podpora komunitních zdravotně sociálních služeb, v rámci které je přikládána velká role praktickým lékařům, a zdravotní problémy pokročilého stáří přinášející další nároky na služby léčených dlouhodobě nemocných jsou důvodem pro zvláštní pozornost věnovanou této vybavenosti v rámci podrobnější analýzy.

Společné vyhodnocení analýz sociálních služeb a zdravotních služeb ambulantní péče je vyjádřením potřeby chápat tuto vybavenost ve vzájemné souvislosti - viz Mapa 12 (kde navíc pro informaci jsou zobrazeny dosud nerealizované záměry na doplnění vybavenosti sociálních a zdravotních služeb na území Prahy, tak jak jsou zahrnuty v Územním plánu hl. m. Prahy¹²):

- červená kategorie – doporučení doplnit zdravotně sociální centrum se převážně týká městských částí na okraji Prahy, kde vzhledem k poloze sídla i počtu obyvatel se doporučuje posílit vybavenost obce, tzn. zejména podpořit rozvoj komunitních zdravotně sociálních služeb - praktického lékaře, pečovatelských a asistenčních služeb: Lysolaje, Březiněves, Čakovice, Vinoř, Praha 21, Újezd, Libuš-Písnice, Lipence, Slivenec, Praha 5 – Hlubočepy-Barrandov, Lysolaje aj.;
- oranžová a světle oranžová kategorie – doporučení doplnit sociální služby, resp. doplnit lékaře vyjadřuje nízkou úroveň vybavenosti (případně absenci), a vzhledem k vyššímu počtu obyvatel i významnému podílu seniorů žádoucí doplnění sociálních služeb či praktického lékaře pro dospělé, aby byla vybavenost pro obyvatele lépe dostupná: Libuš, Kunratice, Šeberov, Praha 15, Štěrboholy, Dubeč, Kolovraty, Koloděje, Praha 20 aj.;
- šedá kategorie – území bez nároků, resp. dostupnost sociálních služeb či lékařů v okolí ukazuje území s nízkou úrovní vybavenosti (případně absenci), kde vzhledem k malému počtu obyvatel nelze očekávat doplnění vybavenosti - Benice, Kolovraty-Lipany, Nedvězí, Královice, Křeslice, Lochkov, Praha 12 – Cholupice a další, nebo lze předpokládat dostupnost chybějící vybavenosti sociálních služeb či praktických lékařů v navazujícím území – Čakovice-Miškovice, Petrovice, Praha 10 – Bohdalec-Slatiny, Praha 22 – Pitkovice, Praha 6 – Hanspaulka aj.

Souhrnná závěrečná doporučení pro oblast zdravotních služeb lůžkové péče ilustruje Mapa 14:

- tmavě oranžová a žlutá kategorie – doporučení doplnit lůžkovou péči (lůžka následné péče a lůžka dlouhodobé péče v LDN) v sektorech Východ a Jihozápad, pro které je současná vybavenost lůžkové péče nedostatečná a zároveň špatně dostupná;
- šedá kategorie – nedostatek (absence) vybavenosti lůžkové péče v sektorech Jihovýchod a Severozápad je kompenzován dobrou dostupností této vybavenosti v sousedních sektorech města.

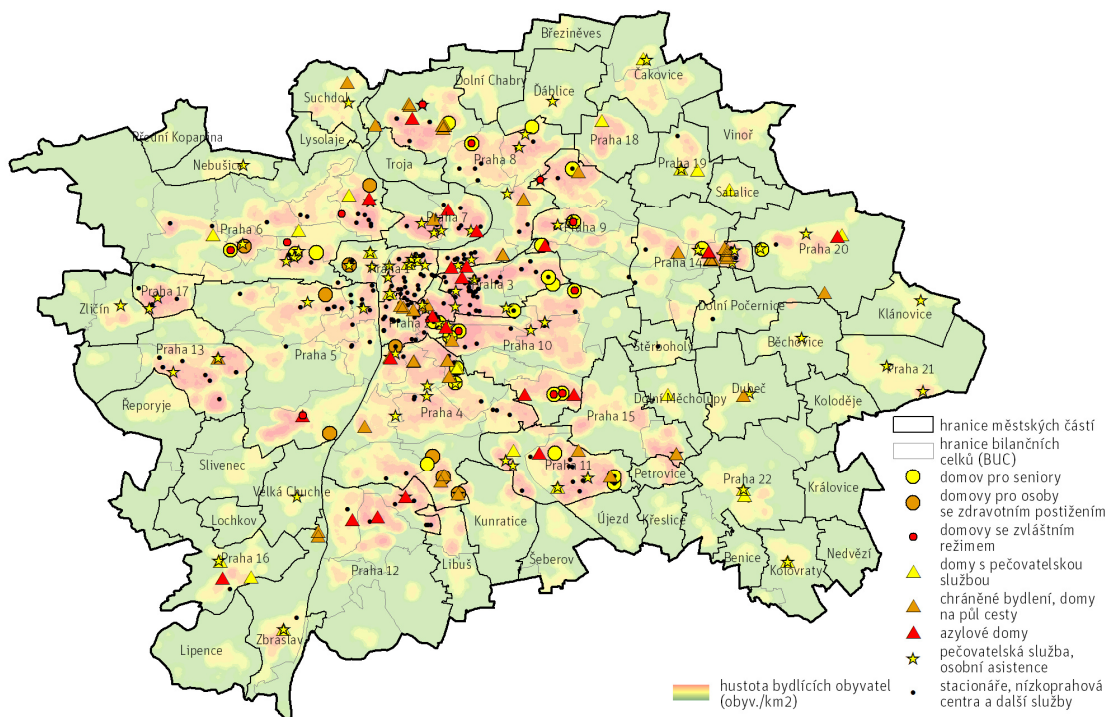
Podrobnější analýza je předmětem samostatného sešitu „Sociální služby a zdravotnictví - Analýza vybavenosti a dostupnosti sociálních a zdravotních služeb v Praze“, IPR Praha, červen 2015

¹¹spádové nemocnice dle věstníku Ministerstva zdravotnictví:

<http://www.ferovanemocnice.cz/data/Met.%20opatreni%20spadovost%20v%20Praze.pdf>

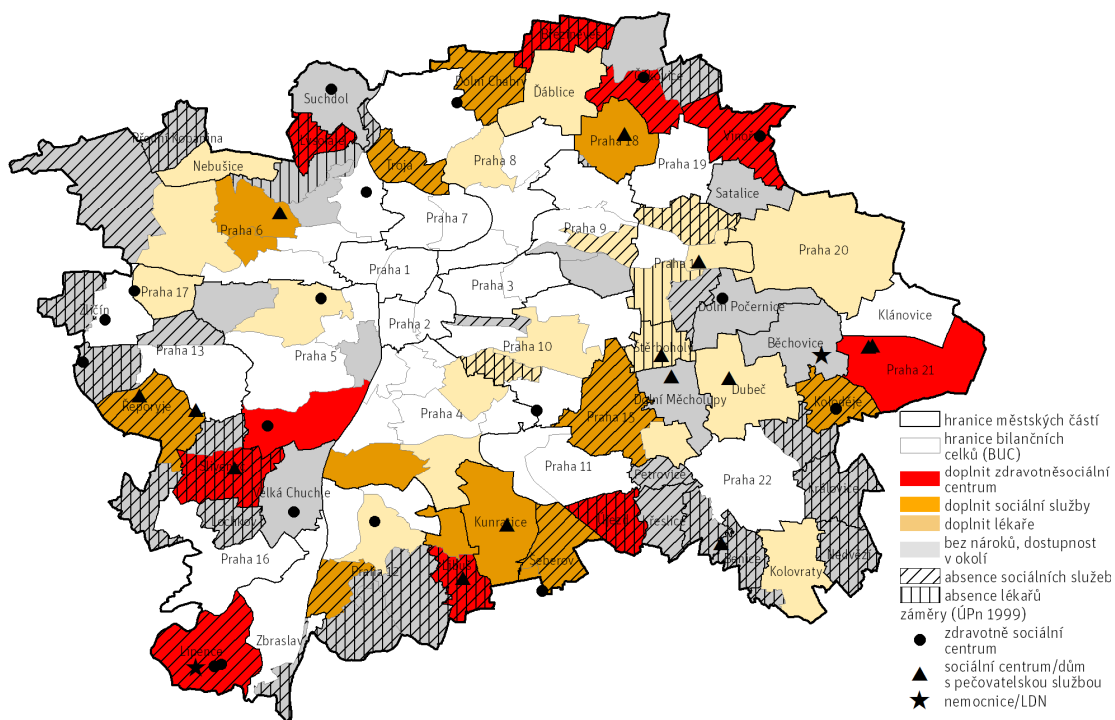
¹² současně platný Územní plán hl. m. Prahy schválený 9. 9. 1999

Mapa 11: Rozložení sociálních služeb na území Prahy

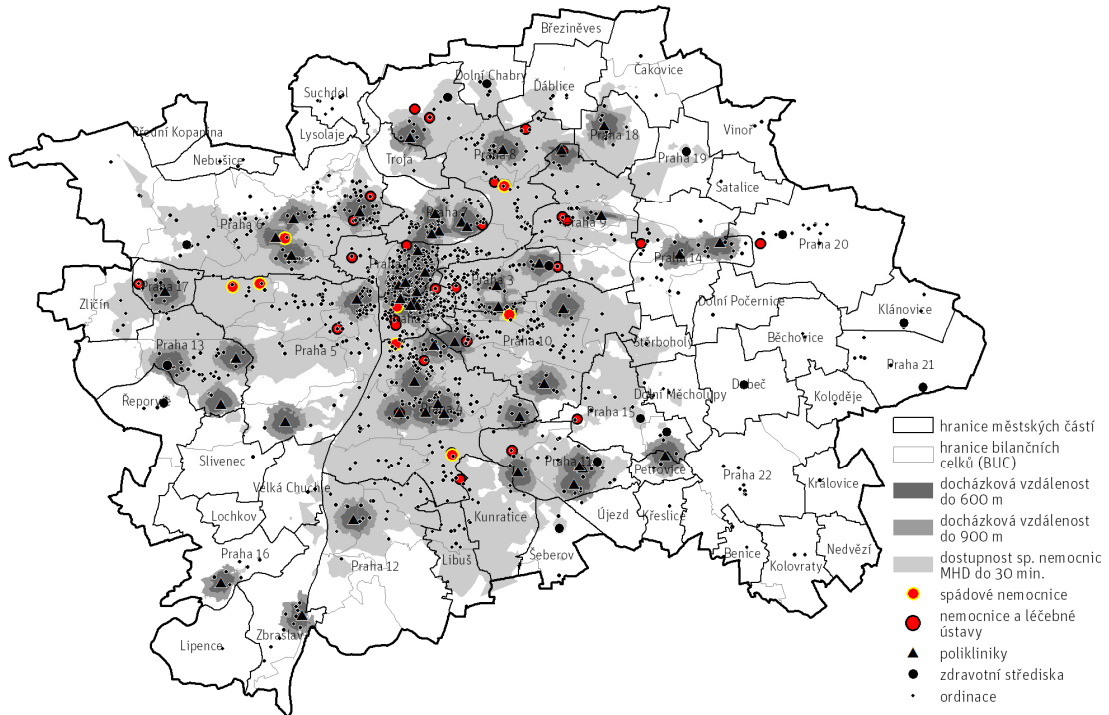
Zdroj: IPR Praha

Mapa 12: Analýza vybavenosti sociálních a zdravotních služeb na území Prahy

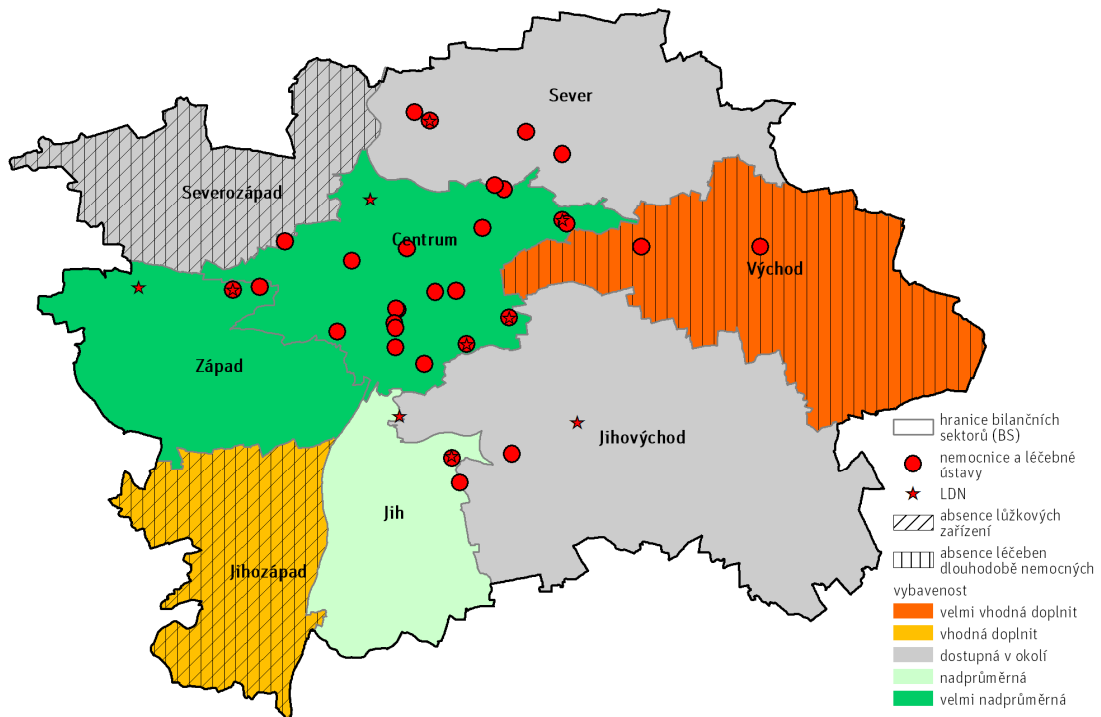
Zdroj: IPR Praha

Mapa 13: Rozložení zařízení zdravotních služeb, dostupnost spádových nemocnic a docházková vzdálenost poliklinik na území Prahy

Zdroj: IPR Praha

Mapa 14: Analýza vybavenosti zdravotních služeb lůžkové péče na území Prahy

Zdroj: IPR Praha

Vysoké školy

Vysokoškolské vzdělávání je spravováno Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Hlavní město Praha sektor vysokoškolského vzdělávání sleduje zejména proto, že:

1. investiční strategie a záměry vysokých škol mají územní dopad a ovlivňují tak podobu města,
2. vzdělávací, výzkumná, vývojová, inovační a další tvůrčí činnost vysokých škol je provázána s ekonomickým rozvojem Prahy,
3. absolventi středních škol, které spravuje hl. m. Praha, se po jejich absolvování stávají uchazeči o vysokoškolské studium, z čehož vyplývá nezbytnost alespoň základního souladu oborového zaměření regionálního a vysokého školství.

Praha je regionem s nejvyšší koncentrací vysokých škol v České republice

V Praze sídlí 8 veřejných, jedna státní a 24 soukromých vysokých škol, tj. 46 % ze 72 vysokých škol v ČR. Vysoké školy využívají téměř 350 budov po celém území města, přičemž jejich největší koncentrace je na území městských částí Praha 1, 2, 3 a 6 (Mapa 15).

Některé pražské vysoké školy (UK, ČVUT, VŠE) patří spolu s několika mimopražskými (Masarykova univerzita, Univerzita Palackého v Olomouci, Vysoké učení technické v Brně) mezi školy, které se objevují v mezinárodních žebříčcích vysokých škol (např. žebříčky ARWU, QS, CWTS nebo THE).

Studenti vysokých škol představují, zejména v pokročilejších fázích studia, významný zdroj znalostí a dovedností pro řešení vědeckých i praktických úkolů a zakázek, které vysoké školy uskutečňují. Na pražských vysokých školách studovalo v roce 2014 celkem 130 tisíc studentů (z toho 100 tisíc na veřejných a 30 tisíc na soukromých vysokých školách), což představuje 37 % všech vysokoškolských studentů v ČR (Graf 7a). Podíl studentů s trvalým bydlištěm mimo Prahu nebo Středočeský kraj činil 52 %, a Praha je tak zřetelně nadregionálním vysokoškolským centrem. V Praze dále studuje 16 % studentů ze zahraničí, kteří představují 49 % všech zahraničních studentů v ČR. Jde zejména o občany Slovenska, Ruska a Ukrajiny.

Z dostupných údajů vyplývá, že pražské vysoké školy jsou atraktivní nejen pro obyvatele Prahy a Středočeského kraje, ale také pro obyvatele ostatních krajů Čech (vč. Kraje Vysočina) a obyvatele Moravy, kteří tvořili v prvním případě 30 % a ve druhém případě 8 % všech studentů na pražských vysokých školách. To dokládá nadregionální význam řady vysokých škol, které se nacházejí na území Prahy a které připravují budoucí vysokoškolsky vzdělané pracovníky pro celou Českou republiku. Případnými konkurenty pražských vysokých škol v České republice jsou brněnské vysoké školy a Univerzita Palackého v Olomouci, které vedle Moravy obsluhují i významnou část Čech.

Pokud jde o demografickou situaci, populace ve věku 19 a 20 let, tj. ve věku vstupu do vysokoškolského vzdělávání, od roku 2007 v Praze i celé České republice klesá, neboť do systému vysokoškolského vzdělávání vstupují osoby narozené v 90. letech 20. století. Protože studenti s trvalým bydlištěm v Praze tvoří 29 % všech studujících v Praze a většina pražských veřejných vysokých škol má nadregionální význam, je nezbytné v případě prognózy budoucího vývoje referenční populace vstupující na vysoké školy pracovat s demografickou prognózou pro celou Českou republiku. Dle prognóz svého dna počet 19letých a 20letých (Graf 7b) dosáhne mezi roky 2016 a 2020 a bude o třetinu nižší oproti roku 2007. Vysoké školy v Praze i ostatních krajích České republiky budou mít v tomto období potíže s naplněním svých kapacit a budou muset čelit konkurenci ostatních vysokých škol a tomu přizpůsobit i své studijní programy a obory. Udržení stávajících kapacit však bude pro vysoké školy nezbytné, neboť poté až do roku 2030 by měl v Praze i celé České republice růst počet 19letých a 20letých až na hodnoty blížící se úrovni dosahované v prvním desetiletí 21. století.

Pražské vysoké školy a podpora z fondů EU

Vzhledem ke své vysoké ekonomické výkonnosti zůstala Praha stranou hlavního přílivu podpory ze strukturálních fondů Evropské unie v letech 2004–2013, což se negativně projevuje především na stavu infrastruktury, jejíž podinvestovanost vyčísľují vysoké školy až na cca 20 mld. Kč. Ze strukturálních fondů EU v letech 2007–2013 získaly vysoké školy na území Prahy cca 956 mil. Kč z pražských operačních programů a 1,6 mld. Kč z mimořádné výzvy Operačního programu Výzkum a vývoj pro inovace určeného původně jen pro mimopražské regiony. Vysoké školy v ostatních krajích přitom ve stejném období získaly celkem přes 11 mld. Kč. V období 2014–2020 bude situace lepší, protože operační program Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy již s intervencemi na území hl. m. Prahy ve prospěch vysokých škol počítá, byť v rozsahu limitovaném pravidly EU.

Celková doporučení

Role Prahy v podpoře vysokých škol nemůže nahrazovat zákonem danou úlohu ústředních orgánů státní správy a vždy bude pouze doplňková, což odpovídá i nadregionálnímu významu vysokých škol. Přesto vysoké školy představují významného aktéra v prostředí Prahy (např. jako zaměstnavatelé nebo ekonomické subjekty) a samospráva by je měla vnímat především jako odborného partnera při realizaci svých úkolů a cílů, kterými jsou:

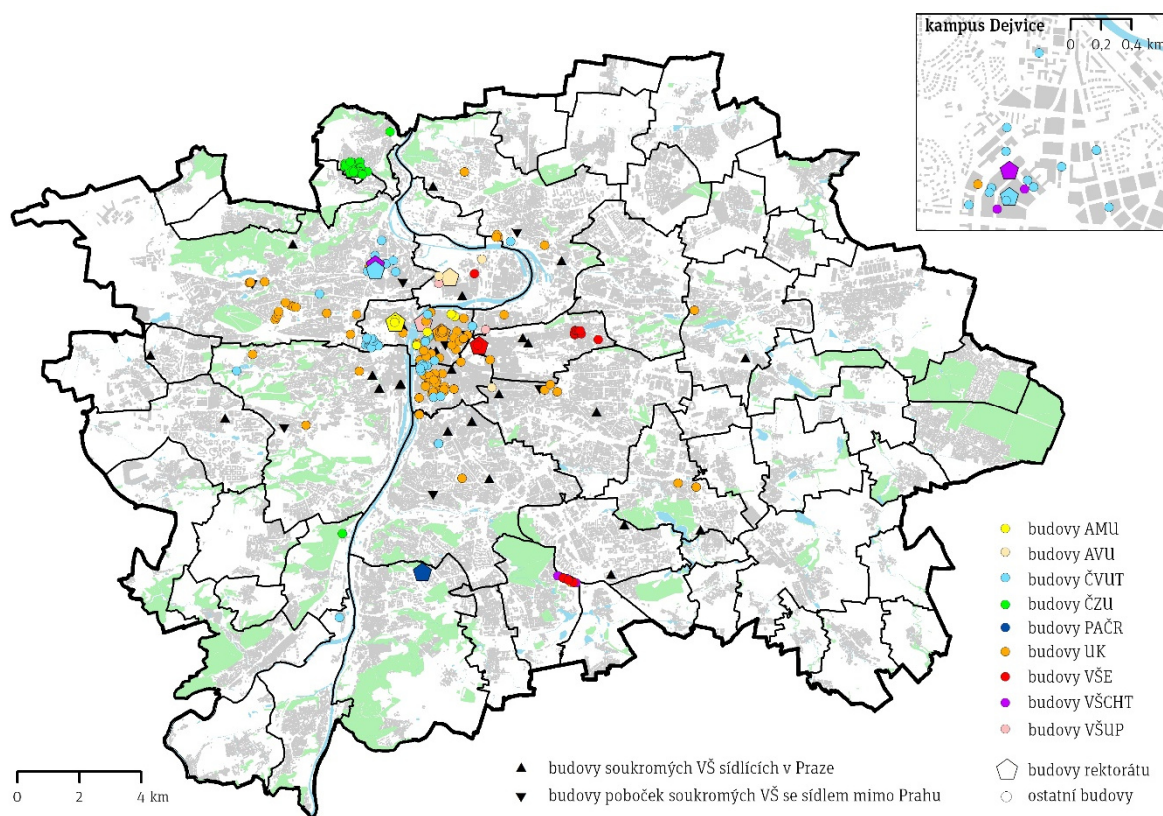
- Zajišťování veřejných služeb pro obyvatele a návštěvníky města
- Zajišťování vzdělávání od předškolního po vyšší odborné školy
- Urbanistický rozvoj města
- Presentace města
- Hospodářský rozvoj města

S podporou vysokých škol je spojený i strategický cíl Regionální inovační strategie hl. m. Prahy „Usnadnit nadaným doktorandům a mladým vědcům získání zkušeností v počátcích kariéry“ jako součást souboru opatření zaměřených na podporu nadaných žáků a studentů. Uvedený cíl navrhuje zavést stipendijní programy doplňující intervence z národní úrovně pro doktorandy a mladé vědce. Úspěšné příklady obdobných nástrojů již fungují v Jihomoravském nebo Moravskoslezském kraji.

Úsilí o naplnění těchto cílů zároveň znamená i podporu vysokých škol při realizaci jejich cílů a účelu existence a může být spojeno s poskytováním podpory materiální (např. pronájem pozemků či budov) i finanční (např. spolufinancování projektů), případně s nákupem expertních služeb od vysokých škol.

Podrobnější analýza je předmětem samostatného sešitu „Vysoké školy - Analýza vybraných charakteristik a nástrojů podpory vysokých škol v Praze“, IPR Praha, červen 2015

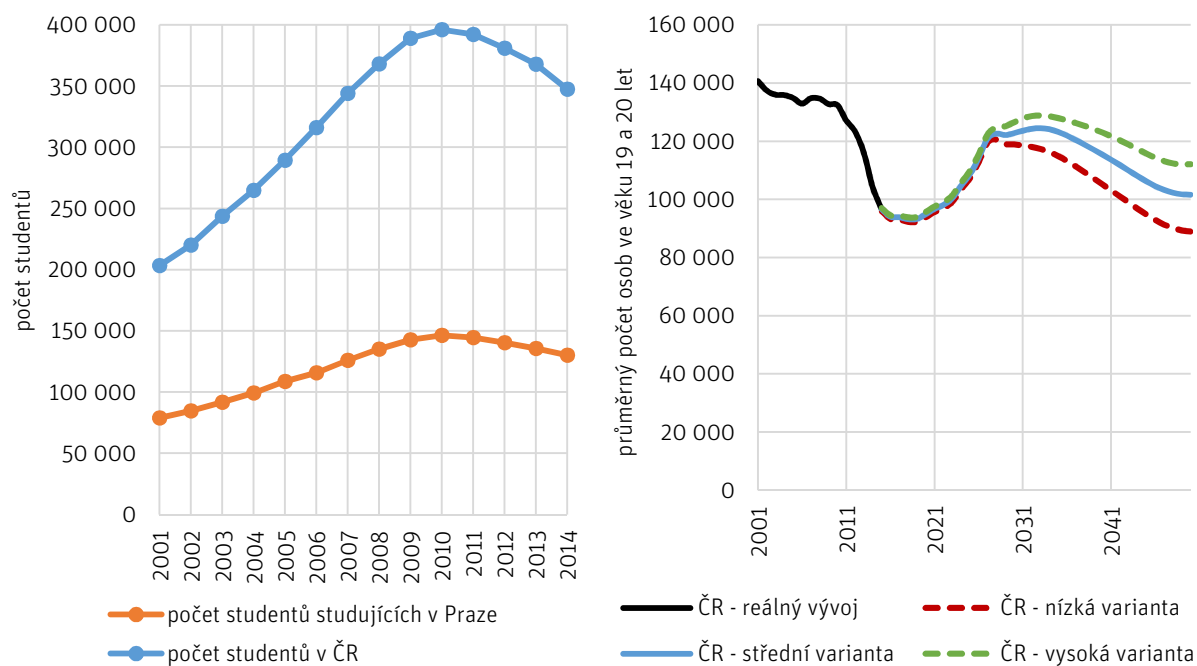
Mapa 15: Budovy vysokých škol na území hl. m. Prahy

Zdroj: IPR Praha

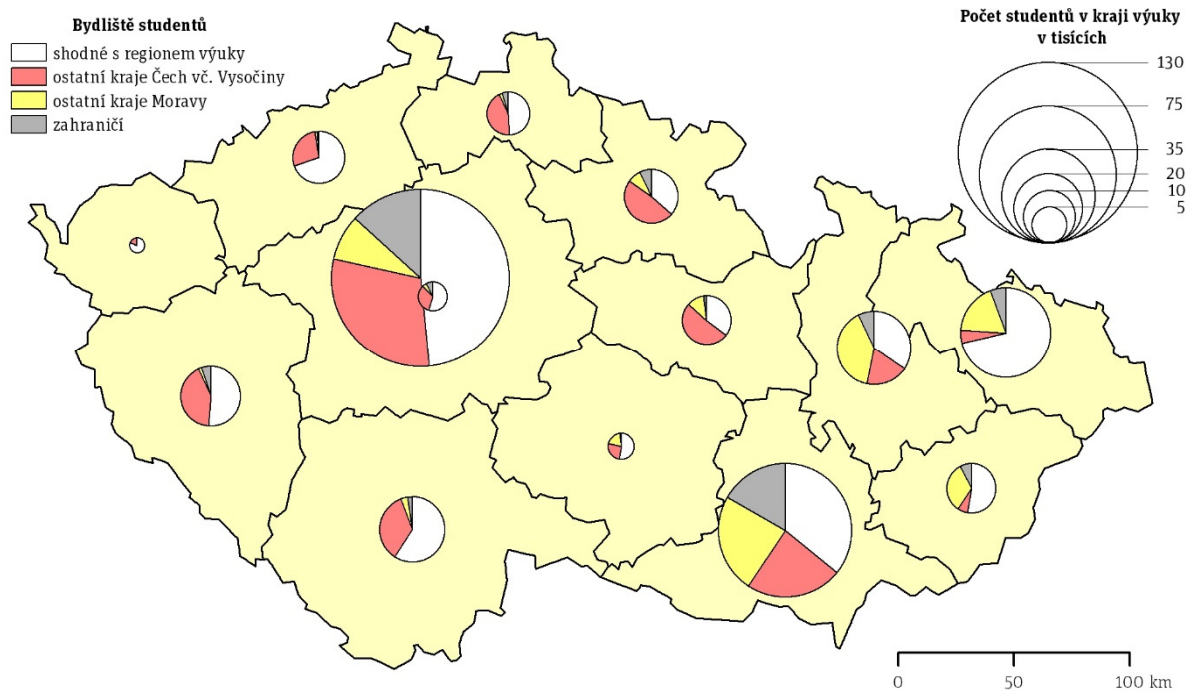
Graf 7a: Vývoj počtu studentů v České republice a Praze v období 2001–2014 (vlevo)

Graf 7b: Demografická prognóza vývoje počtu referenční populace vstupující do systému vysokoškolského vzdělávání v České republice do roku 2050 ve 3 variantách budoucího vývoje (vpravo)

Zdroj: MŠMT, MPSV

Mapa 16: Bydliště studentů veřejných a soukromých vysokých škol v České republice k 31. prosinci 2014

Zdroj: MŠMT

Poznámka: Z hlediska bydliště studentů jsou Praha a Středočeský kraj vnímány jako jeden nodální region.

Obchod

Z hlediska analyzovaných typů obchodních zařízení zauímají nejvyšší hierarchickou úroveň nákupní centra, jejichž spádové oblasti zahrnují v kontextu Prahy minimálně desítky tisíc lidí a v případě velkých nákupních center či obchodních zón regionálního významu může jít dokonce i o stovky tisíc lidí. U provozoven potravinářských obchodních řetězců (s výjimkou hypermarketů) nepřekračuje zpravidla spádová oblast jedné obchodní jednotky 10 tisíc lidí a u obchodních jednotek typických pro lokální maloobchodní síť zahrnuje jejich spádová oblast přibližně do tisíce potenciálních zákazníků, v řadě případů se ale jedná pouze o stovky.

Nákupní centra – dostatečná nabídka s výjimkou jihu a jihozápadu města

Nákupní centrum bylo pro účel analýzy definováno jako obchodní zařízení, které je plánováno, postaveno a spravováno jako jeden celek, jeho minimální pronajímatelná prodejní plocha je 5 000 m² a obsahuje nejméně deset maloobchodních jednotek a služby.¹³

IPR Praha identifikoval na přelomu let 2014 a 2015 na území Prahy celkem 30 nákupních center (vč. outletového centra, retail parku a velkých obchodních domů), v rámci kterých bylo dohromady alokováno přibližně 924 tisíc m² prodejní plochy. Hustota nákupních center, která uvádí celkový objem prodejních ploch v nákupních centrech v přepočtu na tisíc obyvatel, dosáhla v hlavním městě hodnoty 737. Na základě starších údajů společnosti JLL lze považovat hustotu nákupních center v Praze v porovnání s některými jinými evropskými městy spíše za nadprůměrnou (Graf 8).

Rozmístění nákupních center je v rámci území Prahy relativně nerovnoměrné, což je primárně důsledkem rozličného charakteru různých částí hlavního města. Z celkového počtu 30 nákupních center jich zdaleka nejvíce (9) bylo soustředěno v centrální části města v Praze 1, což je dáno ale tím, že do analýzy byly zahrnuty i velké obchodní domy, jež jsou pro centrum města typické. Praha 1 ze všech správních obvodů vykázala i nejvyšší objem prodejní plochy (137 tis. m²). Druhý nejvyšší objem ploch alokovaných v rámci sledovaných nákupních center byl zjištěn na území správního obvodu Praha 18 (105 tis. m²), na čemž se podílelo jediné nákupní centrum. Tím je Obchodní centrum Letňany, které je zároveň nejrozsáhlejším nákupním centrem nejen v Praze, ale i v celé ČR.

Z pohledu ukazatele hustoty nákupních center vyniká v rámci Prahy západní bilanční sektor města, ve kterém zásluhou velké obchodní zóny na Zličíně a nákupních center ve Stodůlkách dosahovala hustota nákupních center 1 266 m² prodejní plochy v přepočtu na tisíc obyvatel. Naopak úplnou absencí nákupních center se vyznačuje nepřilíh hustě osídlený jihozápadní bilanční sektor. Velmi podprůměrnou hustotu nákupních center (246 m² / 1 000 obyvatel) vykázal i sousední jižní bilanční sektor města a tudíž by mělo být zvaženo, zda v rámci jihozápadní a především jižní části města neuplatnit společné řešení v podobě zajištění prostorových podmínek pro vznik jednoho nového nákupního centra.

Dostupnost prostředky MHD lze považovat za jeden z klíčových lokalizačních faktorů obchodních center. V rámci analýzy byly hodnoceny mimo jiné možnosti obyvatel různých částí Prahy z hlediska dosažitelnosti velkých nákupních center (tzn. nad 40 tis. m² prodejní plochy) prostředky MHD do 20 a 30 minut. Z analýzy vyplynulo, že v již zmíněných bilančních sektorech Jih a Jihozápad má pouze zcela zanedbatelná část obyvatel možnost dojížděky MHD do velkých nákupních center do 20 minut a poměrně malá část obyvatel i do 30 minut. Velmi špatná dosažitelnost velkých nákupních center prostředky MHD do 30 minut byla zjištěna i v některých okrajových částech bilančních sektorů Jihovýchod, Východ a Sever, kde jsou obyvatelé závislí hlavně na individuální automobilové dopravě (Mapa 17). Tyto okrajové části jsou poměrně plošně rozsáhlé, nicméně z celopražského hlediska s nepřilíh významným počtem obyvatel a tudíž zde objektivně neexistují reálné předpoklady pro založení nových nákupních center.

Provozní jednotky potravinářských obchodních řetězců – relativně hustá a obecně dobře dosažitelná síť

Provozní jednotky potravinářských obchodních řetězců (hypermarkety, supermarkety, diskontně-orientované prodejny, popř. superety) představují v současnosti nejběžnější a z pohledu objemu realizovaných nákupů nejvyhledávanější obchodní jednotky s kompletním sortimentem potravinářského zboží, a proto možnost jejich dosažitelnosti lze považovat za určitý kvalitativní standard veřejné vybavenosti v oblasti obchodu.

V lednu 2015 bylo na území Prahy evidováno celkem 230 prodejen provozovaných jedním z devíti zahraničních potravinářských obchodních řetězců a počet těchto prodejen stále narůstá. Na jednu sledovanou provozovnu tak připadalo v rámci Prahy v průměru téměř 5,2 tisíc obyvatel. V rámci 57 městských částí bylo zjištěno nejvyšší

¹³ Definice International Council of Shopping Centers (ICSC) modifikována Novotnou (2007)

zastoupení provozoven potravinářských obchodních řetězců v nejlidnatějších městských částech Praha 4, Praha 8 (po 22 prodejnách) a Praha 10 (17 prodejen). Ani jedna ze sledovaných provozoven se nenacházela na území 24 městských částí, pro které byla typická okrajová poloha v rámci Prahy, nízký počet obyvatel a slabá úroveň územně koncentrované poptávky a tím pádem tedy zde jsou nepříznivé předpoklady pro vznik kapacitních provozních jednotek potravinářských obchodních řetězců.

Celkem téměř 64 % obyvatel Prahy bydlí v docházkové vzdálenosti do 600 m (resp. do 10 minut) od některé z provozních jednotek potravinářských obchodních řetězců a přes 80 % obyvatel má možnost reálné docházky do 900 m (resp. do 15 minut). Z tohoto pohledu lze hodnotit pražskou síť provozoven potravinářských řetězců jako relativně hustou a obecně dobře dosažitelnou. Přesto jsou možnosti reálné docházky do sledovaných prodejen značně diferencované, a to především v neprospěch částí Prahy s nižší hustotou osídlení (Mapa 18). Naopak nejlepšího hodnocení z hlediska dosažitelnosti sledovaných obchodních jednotek dosahují hustě obydlené městské části bezprostředně navazující na historické centrum (Praha 2, Praha 3, Praha 7) a rovněž městské části, pro které je typická převažující sídlištní zástavba (Praha 11, Praha 13, Praha 15, Praha 17 a Praha 18).

Místní potravinářská obchodní síť částečně kompenzuje nabídku v místech nepokrytých obchodními řetězci

Místní potravinářská obchodní síť tvoří doplňkovou kategorii k jednotkám potravinářských obchodních řetězců. Je tvořena provozovami smíšeného potravinářského zboží nebo specializovaného sortimentu typu ovoce a zelenina, maso, uzeniny apod. umístěnými nejčastěji v parterech budov. Plocha prodejen bývá zpravidla menší než 200 m².

Hlubší analýza podmínek dostupnosti a vybavenosti městských částí vyžaduje srovnání na úrovni drobnějších územních celků přiměřené velikosti, celistvosti a logických dopravních vazeb. Z celkového počtu 120 bilančních územních celků (BUC) bylo identifikováno 58 celků s nevyhovující dostupností jednotek potravinářských řetězců do 900 m, které se převážně vyskytují při západním okraji centrální oblasti a v periferních částech města. Převážně jde o území nižších hustot se zástavbou vilového a rodinného charakteru, případně o bilanční územní celky, v rámci kterých byla realizována nová bytová výstavba.

Bilanční územní celky s významnějším počtem obyvatel a vyšší hustotou, ve kterých byla identifikována nevyhovující docházková dostupnost jednotek potravinářských obchodních řetězců do 900 m, představují současně územní celky s nejlepší vybaveností z hlediska místní potravinářské obchodní sítě. Takovým územním celkem je především část Prahy 8 – Libeň, kde značná nabídka místních potravinářských obchodů plně kompenzuje nevyhovující dostupnost provozoven potravinářských obchodních řetězců. I v Praze 4 – Podolí napomáhá místní obchodní síť nabídce, zde však i přesto nelze vybavenost označit z hlediska potravinářského sortimentu za vyhovující, což platí v různé míře i pro celky v centrální oblasti města (Praha 1 – levý břeh, Praha 5 – Smíchov-jih, Praha 4 – Braník-Dvorce, Krč, Pankrác) a pro celky v okrajovém pásmu (Praha 6 – Liboc, Ruzyně, Praha 12 – Modřany-východ, Praha 22 – Uhřetěves a Kunratice).

Z hlediska počtu obyvatel představují Košiče nejméně významný bilanční územní celek s nevyhovující dostupností provozoven potravinářských obchodních řetězců (mimo docházkové pásmo 900 m bydlí 18 500 obyvatel). Místní obchodní síť je zde soustředěna do jediné městské třídy a vzhledem k celkovému rozsahu území problém dostupnosti pro většinu obyvatel Košič neřeší.

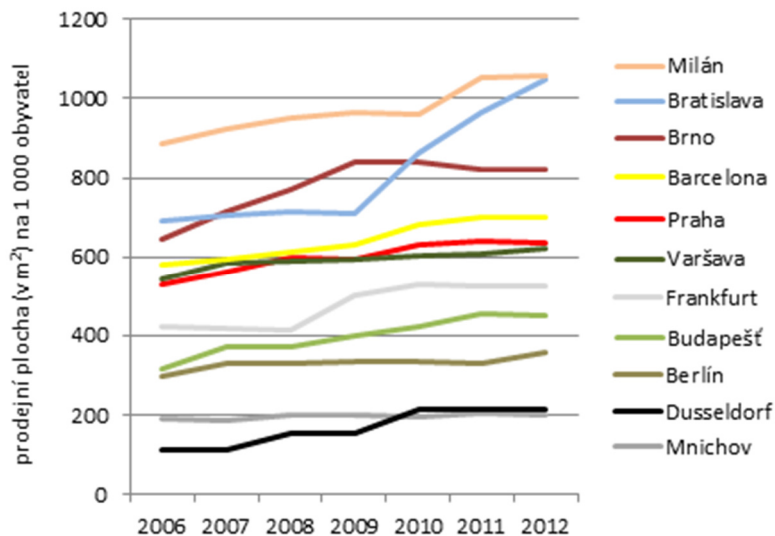
Z Mapy 19 vyplývá, že po prověření místní potravinářské obchodní sítě zůstává velmi nevyhovující nabídka rovněž v Suchdole, Střešovicích, Motole a Jinonicích, Radlicích a v některých rozvíjejících se celcích v okrajovém pásmu města (Dolní Chabry, Ďáblice, Miškovice, Klánovice, Dolní Měcholupy, Kolovraty, Lipence, Velkou Chuchlí, Řeporyje, Zličín).

Zároveň bylo identifikováno 12 bilančních územních celků při administrativních hranicích Prahy, bez jakékoliv vybavenosti v rámci místní obchodní sítě (Pitkovice, Třeboradice, Cholupice, Hájek, Holyně, Třebonice, Sedlec, Nedvězí, Lipany, Zadní Kopanina, Šárecké údolí, Zbraslav-Strnady). Celky s velmi nízkým počtem obyvatel pod 1 500 doporučujeme řešit dovybavením místní obchodní sítě.

Z analýzy vyplynulo, že především u vilové a rodinné zástavby, kde většinou z důvodu nízké hustoty, obtížných terénních podmínek nebo nedostatečných územních příležitostí není umístěna žádná jednotka potravinářského obchodního řetězce, je nevyhovujícím způsobem zastoupena i místní obchodní síť. Jej umístění sleduje spíše soustředění do určitých hlavních linií a prostorů. Do budoucna tak bude obtížné zajistit přijatelnou pěší dostupnost do 900 m pro všechny obyvatele v rámci tohoto typu zástavby.

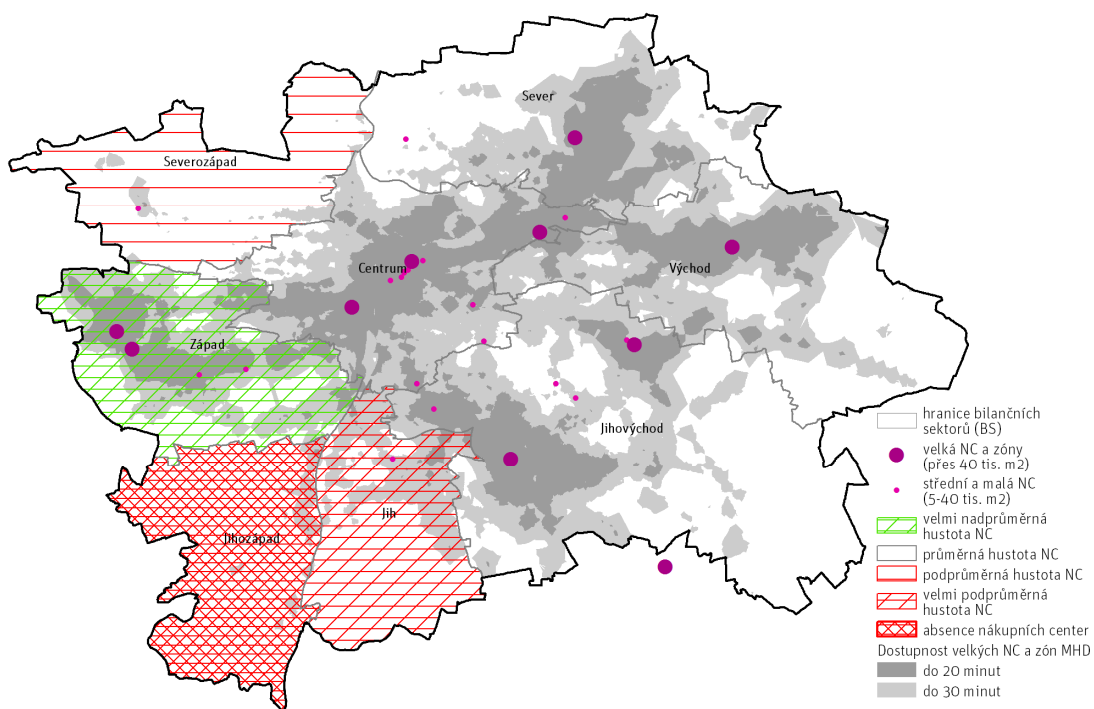
Podrobnější analýza je předmětem samostatného sešitu „Obchod - Analýza vybavenosti a dostupnosti vybraných typů obchodních zařízení v Praze“, IPR Praha, červen 2015

Graf 8: Vývoj hustoty nákupních center ve vybraných evropských městech v období 2006–2012

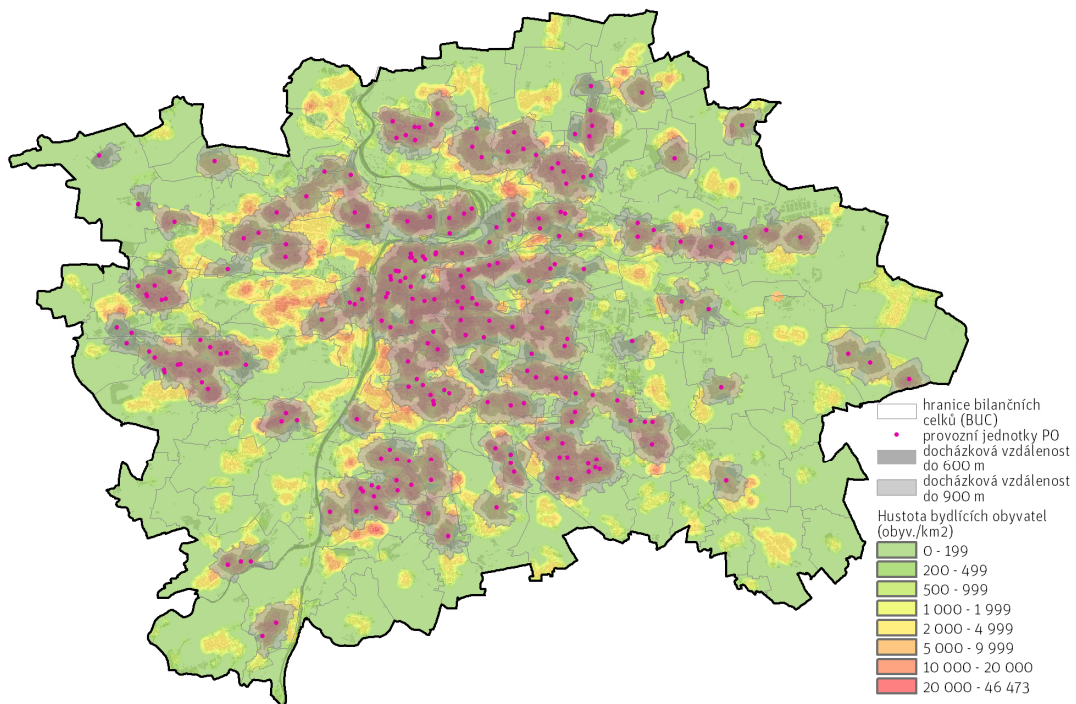
Zdroj: JLL

Mapa 17: Dostupnost velkých nákupních center (NC) a zón prostředí MHD a hustota nákupních center v rámci bilančních sektorů hl. m. Prahy (2014)

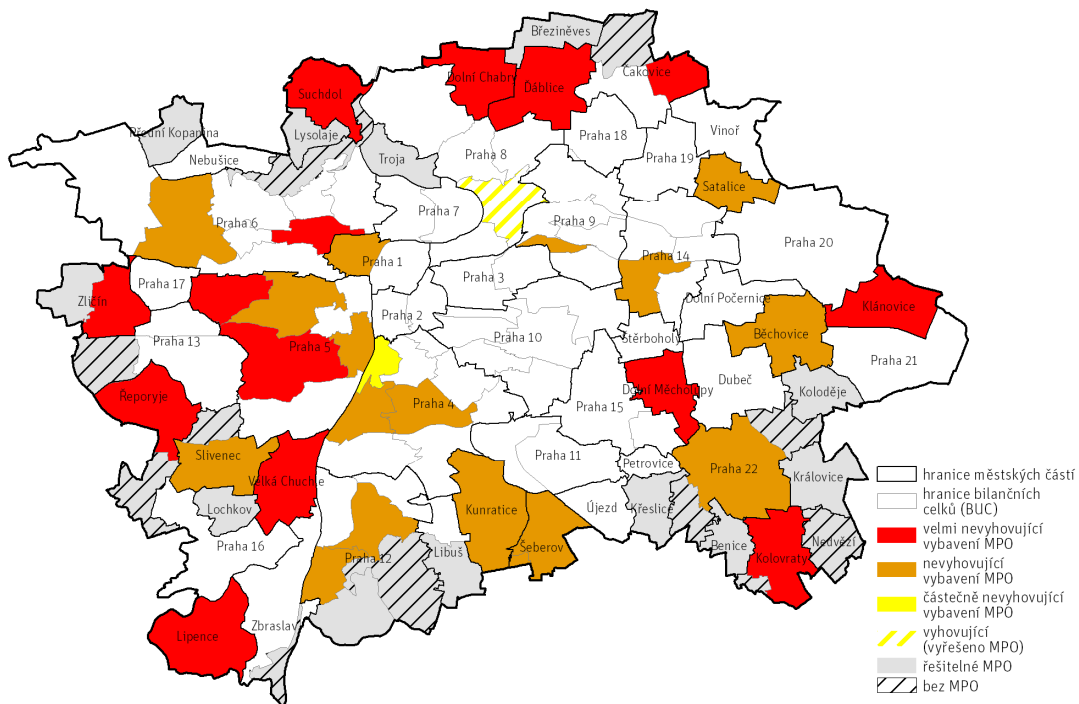
Zdroj: IPR Praha

Mapa 18: Dostupnost provozních jednotek potravinářských obchodních řetězců (PO) na území Prahy v docházkové vzdálenosti 600 nebo 900 m (leden 2015)

Zdroj: IPR Praha

Mapa 19: Území s nevyhovující docházkovou dostupností provozních jednotek potravinářských obchodních řetězců (PO) po prověření místní potravinářské obchodní sítě (MPO, SPO)

Zdroj: IPR Praha

Seznam grafických příloh

Grafy

<i>Graf 1: Migrační saldo v hl. m. Praze v letech 2001–2011 podle státního občanství</i>	7
<i>Graf 2: Prognóza průměrného věku a podílu vybraných věkových skupin na celkové populaci hl. m. Prahy do roku 2050</i>	7
<i>Graf 3: Podíl nákladů na bydlení z čistých peněžních příjmů domácností (v %, 2005–2014)</i>	11
<i>Graf 4: Výše vyplacených příspěvků na bydlení (v mil. Kč) v hl. m. Praze v období 2009–2013</i>	11
<i>Graf 5: Intenzita obecní bytové výstavby v Praze mezi lety 2000–2013</i>	12
<i>Graf 6: Vývoj zastoupení občansky a kulturně angažovaných obyvatel (% zastoupení v rámci regionu)</i>	23
<i>Graf 7a: Vývoj počtu studentů v České republice a Praze v období 2001–2014 (vlevo)</i>	31
<i>Graf 7b: Demografická prognóza vývoje počtu referenční populace vstupující do systému vysokoškolského vzdělávání v České republice do roku 2050 ve 3 variantách budoucího vývoje (vpravo)</i>	31
<i>Graf 8: Vývoj hustoty nákupních center ve vybraných evropských městech v období 2006–2012</i>	35

Mapy

<i>Mapa 1: Počet obecních bytů v přepočtu na 1 000 obyvatel katastrálního území</i>	12
<i>Mapa 2: Analýza deficitů ≥ 50 míst mateřských škol v bilančních územních celcích (vybavenost 2014, obyvatelstvo 2020)</i>	15
<i>Mapa 3: Analýza deficitů ≥ 50 míst základních škol v bilančních územních celcích (vybavenost 2014, obyvatelstvo 2020)</i>	15
<i>Mapa 4: Úroveň vybavenosti sportovních a rekreačních ploch na obyvatele v městských částech (stav 2014)</i>	19
<i>Mapa 5: Sportovní a rekreační areály a zařízení všech typů a významu v Praze ve vztahu k počtu obyvatel v bilančních sektorech</i>	19
<i>Mapa 6: Analýza dostupnosti sportovních a rekreačních ploch v bilančních územních celcích (stav 2014)</i>	20
<i>Mapa 7: Analýza vybavenosti Prahy krytými bazény</i>	20
<i>Mapa 8: Dostupnost kulturně komunitních zařízení na území Prahy</i>	23
<i>Mapa 9: Budovy kulturně komunitních zařízení (2014) a hustota osídlení (2020) na území Prahy</i>	24
<i>Mapa 10: Budovy kulturně komunitních zařízení na území Prahy</i>	24
<i>Mapa 11: Rozložení sociálních služeb na území Prahy</i>	27
<i>Mapa 12: Analýza vybavenosti sociálních a zdravotních služeb na území Prahy</i>	27
<i>Mapa 13: Rozložení zařízení zdravotních služeb, dostupnost spádových nemocnic a docházková vzdálenost poliklinik na území Prahy</i>	28
<i>Mapa 14: Analýza vybavenosti zdravotních služeb lůžkové péče na území Prahy</i>	28
<i>Mapa 15: Budovy vysokých škol na území hl. m. Prahy</i>	31
<i>Mapa 16: Bydliště studentů veřejných a soukromých vysokých škol v České republice k 31. prosinci 2014</i>	32
<i>Mapa 17: Dostupnost velkých nákupních center (NC) a zón prostředky MHD a hustota nákupních center v rámci bilančních sektorů hl. m. Prahy (2014)</i>	35
<i>Mapa 18: Dostupnost provozních jednotek potravinářských obchodních řetězců (PO) na území Prahy v docházkové vzdálenosti 600 nebo 900 m (leden 2015)</i>	36
<i>Mapa 19: Území s nevyhovující docházkovou dostupností provozních jednotek potravinářských obchodních řetězců (PO) po prověření místní potravinářské obchodní sítě (MPO, SPO)</i>	36

Tabulky

<i>Tab. 1: Porovnání deficitů vybavenosti mateřskými a základními školami v bilančních územních celcích</i>	16
---	----

Demografie, bydlení a veřejná vybavenost: Shrnutí
Hlavní závěry a doporučení

Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy
Vyšehradská 57, 128 00, Praha 2

AUTOŘI

PhDr. Miroslava Bajzíková
RNDr. Tomáš Brabec, Ph.D.
Mgr. Šárka Havlíčková
Ing. Jiří Jaroš
Ing. arch. Vlasta Klokočková
Ing. arch. Ivana Kubáková
Mgr. Michal Němec
Ing. Jakub Pechlát
Ing. arch. Hana Peckelová
Renata Procházková
RNDr. Vladimír Vojtěch

TECHNICKÁ SPOLUPRÁCE – sekce prostorových informací IPR Praha

Mgr. Jana Irová
Mgr. Ingrid Nosková
Ing. Antonín Paduán
Ing. Milan Scholz
Mgr. Matěj Soukup

GRAFICKÝ NÁVRH TITULNÍ STRANY

Ing. Jakub Pechlát

první vydání / 40 stran

© IPR/SSP, Praha, 2015-06

Demografie, bydlení a veřejná vybavenost: Shrnutí
Hlavní závěry a doporučení

Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy

ISBN 978-80-87931-37-0

ISBN 978-80-87931-38-7 (pdf)